

Möklinta kyrka

Konstnär Den helige Smeden

Titel Kyrkporten

År 1400-talet

Teknik Port i trä med järnsmide

Enligt sägen smiddes kyrkportens järnbeslag på medeltiden av Den helige Smeden, Divus Faber. Smidet har ett "ontavvärjande syfte". Efter att ha dömts till döden, kastats i Dalälven, räddats vid Botebo, återfått sin syn efter att ha varit blind, gav han löftet att tillverka kyrkporten. Denne märklige smed blir sedan socknens eget undergörande helgon. Smeden sägs vara begravd under golvet i Mariakoret.

En processionsfana, som är omnämnd bland kyrkans inventarier 1667, föreställer en smed med tång och hammare samt smedens hustru som höll i en liten spira. Troligen förstördes fanan vid en brand 1790. Olof Grau nämner i sin bok från 1754, sid 447:

största i wigten innehåller 15 Skeppund och något mera. En Fana förwaras i Kyrkan sedan den Påfwiske tiden, hwilken kallas Helge Smedens Fana: På henne står afmålad uppå den ena sidan en smed med Hammare och Tång uti den ena handen, hwar öfwer är skrifwit, Divus Faber cum uxore sua: på den andra sidan står, Sanctus Johannes, Sancta Maria. Det säjes, at denna Smeden gjordt Järn-beslaget åt Kyrkodören, hwilket är rätt konstigt arbetadt. Fanan skola de äfwen i Påfwiska tiderne hafwa här burit i procession och gjorde mycket fjäs och stor begängelse der wid. Kyrkan består til

Med hjälp av översättningsprogram får vi, ord för ord, fram "Divus Faber cum uxore sua" = "Sankt Smed och fru egen".

Olof Grau 1754

KUNGLIGA VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIENS utgåva av kommentarer till
Ransakningar efter antikviteter 1667-1674.

Redaktion Ingemar Olsson, Nils-Gustaf Stahre och Carl Ivar Ståhle.
Almqvist & Wiksell 1960.

Del av s 137:

27: Vthi kyrckian hänger een processions Fahna medh sådan inscrip-
tion Divus Faber in Mekleta cum sua¹ uxore, hafwandess han i högra
handen een tång och hambar och hustrun een lijten spijra; medh den
berättellsse at folck både ifrån uthrijkess och inrijkess Orther hafwa 115
kommit dijt uthi Hedendomen som hafwer någon nödh påkommit
antingen af siukdomb eller annat och offrat på den heelige Smedenss
been, hwillka Offrepennningar hafwa blifwit tagne till kyrckianss första
opbyggellsse.

Att sålunda wara efter order om gamla Antiquiteter noga undersökt 120
och ransakat men ey flere fundne Attesterer.

Gustaff Jönson
Manu propria

¹ a tillplumpat; möjl. rättat från a.

Predikstolen, underdelen från 1400-talet, överdelen med porträttmedaljonger från 1600-talet av de fyra evngangelisterna Matteus, Markus, Lukas och Johannes.

Ärkeängeln Mikael, skulptur 1200-talet, vapenhuset.

Jungfru Maria, träskulptur 1400-talet

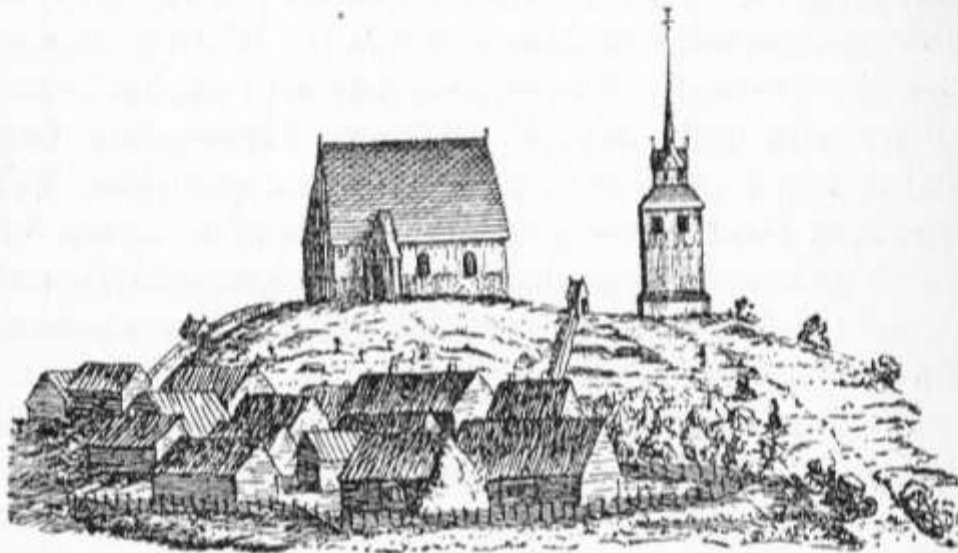
Gunnar Fernberg, *Modell av Möklinta kyrka*

Graverat i plåt nertill på ramen: *"Målad av Fru Berta Magnusson till minne av hennes fader folkskollärare Erik Löfvén, Gammelby"*

Olof Grau, *Beskrifning över Wästmanland*, 1754, sid. 446-449:

4. MÖKLINTA Sockn †, fordom kallad **Möklötta**, **Mikleta** och **Miklinta**, ligger ofwan för Sala sockn, gränsande väster ut til Färnebo, öster ut til sjön Hallaren, hwarest Enåker ligger på andra sidan om sjön, och norr ut gränsar hon til Dal-älfwen. Är i sin widd 2 quadrat mil stor ongefär, och består af $45\frac{23}{24}$ Mantal, af hwilka $37\frac{1}{12}$ äro Skatte och $8\frac{7}{8}$ Krono. Här i socknen är mycket folk; mera 1400 personer, små och store tilsammans räknade, hwilket utgör mera än 30 personer på hwart helt Mantal. Kyrkan står på Krono-grund

MÖKLINTA KYRKA.

uppå en hög sandås, som är en och samma ås, hwilken sträcker sig igenom Balunda och Romfärtuna socknar neder i landet, hwarest han förr är anmärkt och här ifrån Kyrkan går han vidare fram igenom socknen i norr up åt älfwen och så fram åt By sockns Kyrka i Kopparbärsgs Höfdingedöme på andra sidan om älfwen. På denna ås, här kallad Fornby-åsen, äro många gamle **Begrafnings-platser**. Kyrkan är en af de wackrasta Landt-Kyrkor i vår ort. Inuti henne finnes en skön Altare-tafla, gjord af Bildthuggare arbete, med andeliga Historier och bilder nått utskuren, samt öfwer alt förgyld på samma sätt, som Altare-taflan i Wästerås Dom-Kyrka: Här

är äfwen et nätt Orgelwerk och sköna Kläckor, af hwilka den största i wigten innehåller 15 Skeppund och något mera. En Fana förwaras i Kyrkan sedan den Påfwiske tiden, hwilken kallas Helge Smedens Fana: På henne står afmålad uppå den ena sidan en smed med Hammare och Tång uti den ena handen, hwar öfwer är skrifwit, Divus Faber cum uxore sua: på den andra sidan står, Sanctus Johannes, Sancta Maria. Det säjes, at denna Smeden gjordt Järn-beslaget åt Kyrkodören, hwilket är rätt konstigt arbetadt. Fanan skola de äfwen i Påfwiska tiderne hafwa här burit i procession och gjorde mycket fjäs och stor begängelse der wid. Kyrkan består til nedra delen af gråsten, men til öfra delen af Tegel. Eljest finnes här i socknen en legenda om den förr nämnda Divo Fabro, af hwilkens Eleemosynis Kyrkan berättas wara upbyggd. Denna Kyrcka, har ock Biskopen i Wästerås, Magnus Eskilli, som lefde wid år 1356, gifwit 137 dagars aflat. Prästegården, som fordom kalladts Öster Hammarby, är 2 hela Krono-Hemman: har 12 a 16 Tunnors utsäde årligen, äng til 100 lass hö, skog och mulbete tilräckeligen, äfwenwäl et godt fiske uti **Stor-sjön** eller **Fornebo-sjön**: Et halft Krono-Mantal uti byn Östanhede, hwarest årligen är 4 a 5 Tunnors utsäde, hörer äfwen til Prästegården, hwilket, Hemman blifwit år 1585 den 12 Junii af Konung Johan den III:dje underlagdt Prästebordet, för den skada des ägor taga af watnets updämning wid Sala dammar: likaledes hörer äfwen Säljebo $\frac{1}{8}$ Mantal härunder. Capellans-bolet i Östanhede byn består af 1 helt Krono-Hemman, hwartil är 5 Tunnors utsäde årligen, äng til 50 lass hö inemot, äfwen god skog och betesmark. I denna sockn är icke någon synnerlig god sädesjord: hon består merendels af sand, mo, sur lera och wes-jord, hwilken sällan gifwer så mycken säd, at den wil räcka til åt den myckna folkhopen, som är här i Församlingen, utan nödgas inbyggarena til större delen mästadels årligen köpa spannemål til års födan. Ängarne äro merendels af swag gräswäxt och mycket sankta, och många lida mycken skada af watn, efter de på somliga ställen stå mäst hela sommaren igenom under watn, hwilket förorsakas

af updämningen i sjön Hallaren. Häraf följer, at ej stort antal af boskap kan här underhållas i brist af nödigt foder, hwilket har den fölghen med sig, at deras åkrar och gården icke kunna så ofta hinna at gödslas, som den förrnämde jordmonen det fordrar; emedan den wil hafwa ofta gödning, om sädesväxten skal bärga sig. Tilfälle til gödsel-samling utur myror och alder-måsar torde här wäl nog gifwas; ty sådane lägenheter, som dertil tjenlige äro, finnes på många ställen: Omaket, som inbyggarena derwid använde, skulle wäl blifwa dem igenom en ömrogare och rikare sädesväxt betalt. Af kolningar hafwa Inbyggarena til stor del sit uppehälle, i hwilken handtering de också hafwa kommit så långt, at andre, som äfwen umgås med kolmilors inrättande och brännande, icke skola hinna til att bränna så fasta och goda kol, som härifrån socknen bekommes. Kolningen skal drifwas här i socknen så starkt, at årligen 4000 stigar kol och ändå något mera härifrån afföres: kolen böra de lefwerera wid Sala Silfwer-werk och Bäragslag, under hwilkens disposition skogarne stå så wäl här som i alla de andra socknar här i Fogderiet (r). Skog finnes nog här i socknen och äfwen somligstädes en wacker löfskog: Här sker någon näfwer flått: Tjära brännes på et och annat ställe, Hjul, både skodda och oskodda, förfärdigas här, hwilka de sälja mäst i Sala Marknad, Kynders-mässotiden. Sjöar äro här i socknen följande: **Hallaren**, som til sin wästra del hörer hit, hwilken, eljest hwad östra sidan widkommer af honom, äfwen tilhörer Enåkers sockn och den södra sidan til Sala sockn: **Forneby** eller **Storsjön**, **Gammelby-sjön**, **Hällsjön**, **Ott-sjön**, **Byr-sjön**, **Lilla Ljusen** och **Stora Ljusen**; så at inbyggarena hafwa här godt tilfälle at fiska: de få äfwen wid fiskelekerna, i synnerhet i Hallaren så mycket fisk, at de deraf sälja något, jemte hwad de för sig sjelfwa behålla til sina hushåld. **Dalälflen** åtföljer hela norra sidan af socknen och i henne fångas äfwen nog fisk, i synnerhet är der et godt fiske wid Forssby och **Capitains-bostället Öster-Bennbäck**, merendels om våren, af Gäddor, Harr m. m. Taxerade fisken äro Hal-

(r) cfr. supra C. V. p. 238.

larsboda och Sundsbacka fisken. Eljest ligga här i socknen twänne **Koppar-Hyttor**: en wid **Hans-Hyttan**, som Bäsninge Koppar-Grufwas ägare rå om, hwilken grufwa ligger midt öfwer Älfwen på andra sidan uti Folkärna sockn: den andra Koppar-Hyttan är wid **Mårtensbo**, hwarest Kopparen ifrån Norbärge och Wästanforss Koppar-Grufwor upbrukas (s). En **Runsten** finnes wid Forneby byn här i socknen, som dock nu är i trenne delar sönderslagen. Af denna Runsten i Fornebyn, står et litet stycke, til $\frac{5}{8}$ aln qvadrat wid pass, oprest mitt i byn, väster om stora landswägen: Des Runor äro desse: FRAJJ RIRISL: de öfrige twänne delar finnas nu ej igen: Pilar: äro här i åsen fundne i krukor. Här i byn är Gästgifwaregård på stora Landswägen, som sträcker sig utur Wästmanland in i Kopparbergs Hufdingedöme igenom By sockn.

Sven Lannergård, *Möklinta kyrka*, 1979:

MÖKLINTA KYRKA

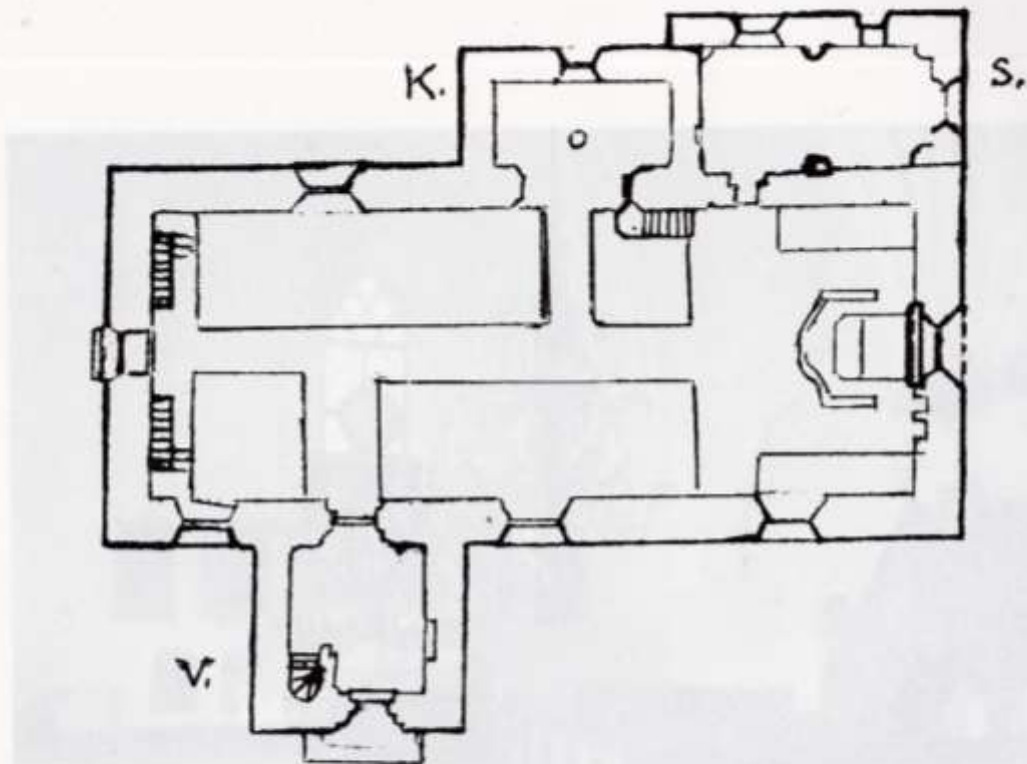
Några väsentliga data om kyrkan och dess inventarier

av

SVEN LANNERGÅRD

Interiör av Möklinta kyrka. Foto S.N.

Planskiss över Möklinta kyrka enl uppmätning av ATA

*Kyrkans exteriör samt omgivning år 1754.
Teckning av Olof Grau*

MÖKLINTA SOCKEN

Socknen torde i äldre tid ha tillhört Fjädrundaland. Övertygande rekonstruktion (fil dr N Sundqvist) av äldre lands-hundares- och häradsgränser synes ge belägg för, att Tjurbo härad tillhört Sagåhundaret av Fjädrundaland. Detta torde bl a ha inverkat på både kyrkligt, förvaltningsmässigt och merkantilt samband.

Sedan Västmanlands och Upplands kristnande i stora drag avslutats under förra delen av 1100-talet, bör den kristna missionen ha sökt sig upp mot Dalälven och dess olika kultorter. Den glesa förekomsten av runstenar tyder på att övergången till kristen kult knappast mött nämnvärt motstånd.

På den forntida rullstensåsen, som från inlandsisens tid leder från Torsåkersbygden i norr inom Gästrikland mot Enköpings- och Badelundaåsarna samt Mälarbygden i söder återfinnes även Möklintaåsen. Den kan liknas vid en ryggrad med bebyggelse som leder från norr till söder, på ömse sidor omgiven av bördig åkermark och omväxlande sjösystem.

MÖKLINTA KYRKA

Denna kyrka, som genom påtagliga byggnadstekniska likheter och en tegelornering som påminner om närbelägna och samtida kyrkor i bl a Västerlövsta och Enköpings Vårfrukyrka, liksom även den sk Torsångsgruppen av tegelornerade kyrkor i norra Svealand kan därför dateras till tiden omkr 1470. Valven i kyrkan har välts omkr. år 1490. En äldre kyrkobyggnad torde emellertid ha funnits redan på 1200-talet med hänsyn till förekomsten av befintliga inventarier.

Troligen har detta varit ett kapell, som samtidigt fungerat som vallfartskyrka för ett socknens skyddshelgon "Divus Faber in Mekleta cum uxore". I samband med 1400-talskyrkans tillkomst torde helgonets och hans hustrus kvarlevor ha överförts till nya kyrkan, som i samband därmed erhöll en processionsfana, som är omnämnd i ett kyrkans inventarium år 1667. Den föreställde en smed med tång och hammare samt smedens hustru som höll i en liten spira. Tyvärr torde denna ha förstörts vid en kyrkobränd år 1690 (se vidare äldre traditioner i sista avdelningen).

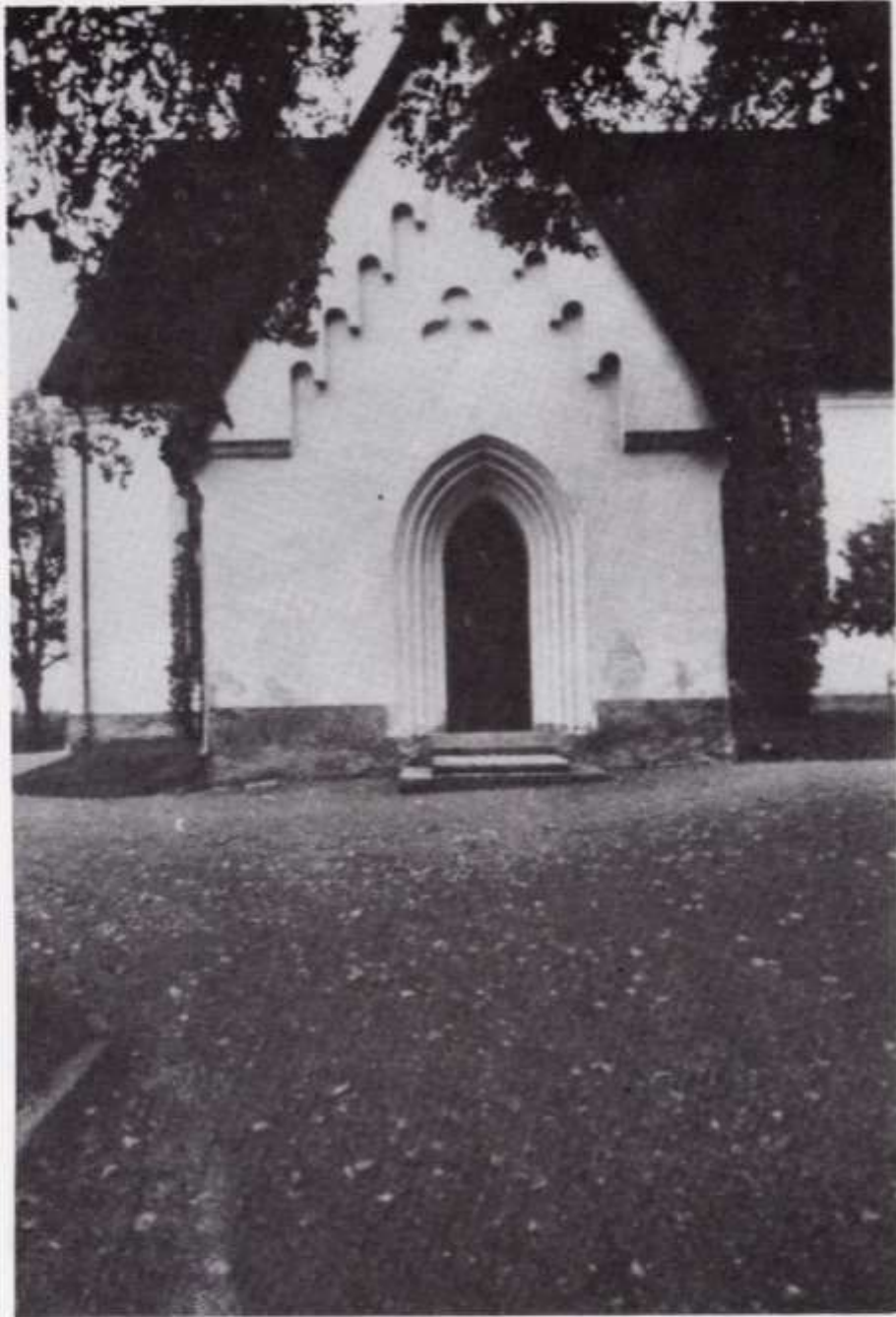
Kyrkans nuvarande exteriör vittnar bl a om Sture-tidens blomstrande och rika byggnads- och arkitektkultur. Rundbågefriser, ornerade gavelrösten med trifoliumnischer, korsformade strömskiftsytor på både öst- och västgavlar samt vapenhus överensstämmer med tidigare nämnda kyrkors dekor i Fjädrundaland. Kyrkans storlek kunde uppmätas till 45x17 alnar. Den skuren 10x15 alnar samt sakristian 13x7 alnar.

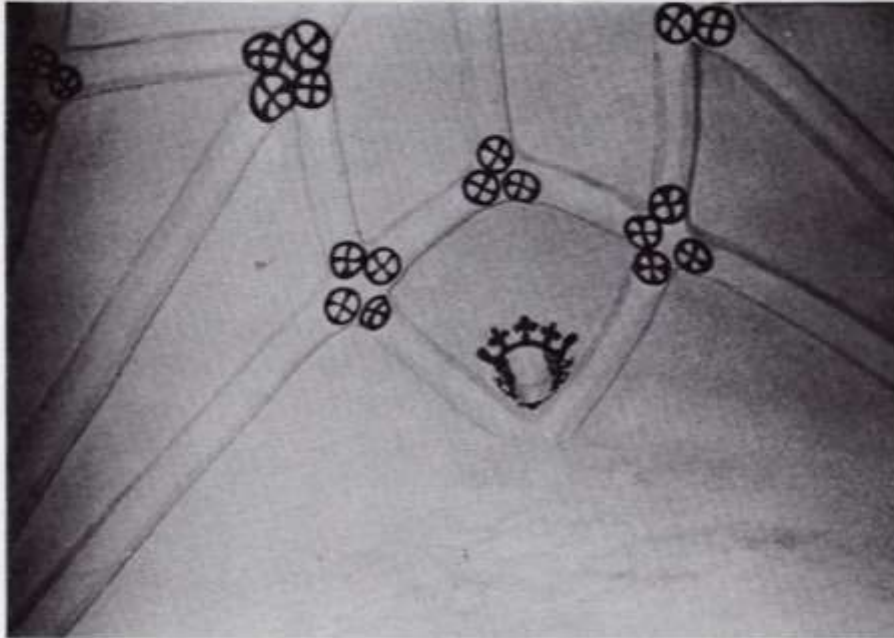
Exteriör av Möklinta kyrka och klockstapel. Foto K.P.

Östra gaveln med rundbågefriser, trifolium nisch, vapen m m. Foto K.P.

Vapenhuset med liknande utsmyckning. Foto K.P.

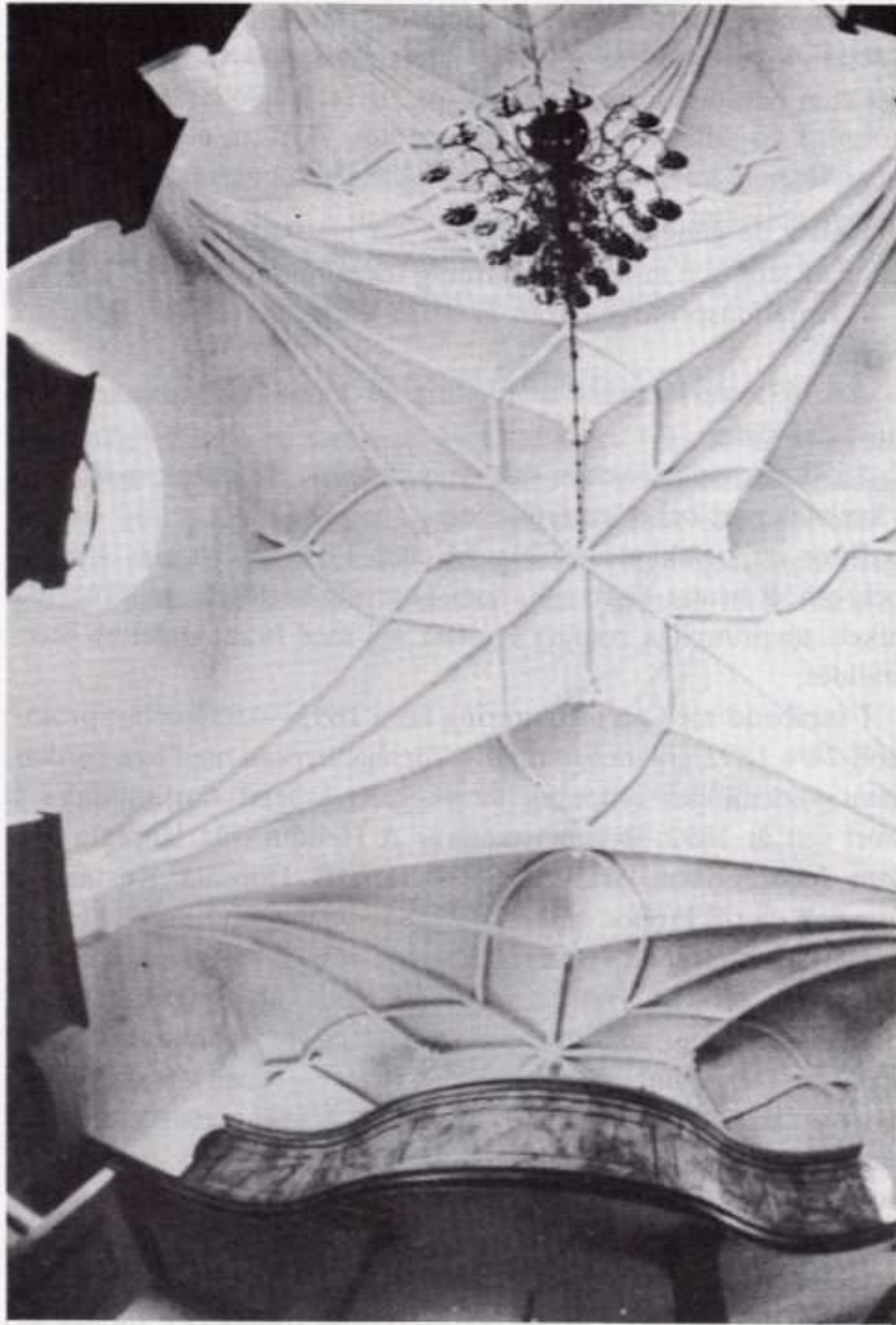
Taket i vapenhuset med ett stort antal "solkors" — invigningskors samt ärkebiskopshuvud och helgon i öster (ev S:t Nikolauus). Foto K.P.

KYRKANS INTERIÖR

Denna präglas bl a av de ganska unika s k "gubbvalven" med syfte att ge intryck av bärande gestalter i stjärnvalven, möjligen en parallell till den antika konst och tradition med titaner som uppbar himlavalvet. Dessa har i Möklinta som ett unikum kunnat bevaras intakta i såväl korvalv som de båda långhusvalven och vapenhuset, vilket bör konstateras vara unikt bland Sveriges kyrkor. Den åt norr utbyggda "kuren", Mariakor eller "Den helige smedens kapell" — liksom på korets norra sida den befintliga "gapskullen", läktaren, där orgeln fram till år 1824 varit placerad, ger ytterligare belägg för släktskapen mellan de tre nämnda kyrkornas ursprung. Huruvida kyrkan dessutom haft bildskrud i valven är ännu okänt men knappast troligt.

*Interiör av Möklinta kyrka med det medeltida altarskåpet i öster.
Foto K.P.*

De anmärkningsvärda "gubbvalven" i långhusets alla tre valv. Foto K.P.

Som bygg- och murmästare kan i så fall enligt bevarat kvitto i Riksarkivet med viss säkerhet anges mästaren Anders Murmester från parallell kyrkobyggenkap.

RESTAURERINGAR

Under de gångna århundradena har ett flertal restaureringar, både av stor och mindre omfattning förekommit.

I visitationsprotokoll från år 1635 anges golvet vara nylagt i tegel.

År 1635 verkställdes utvidgning av kuren — Mariakoret åt norr och öster.

1650 vitrappas kyrkan och kompletteras då också med tegel i kyrkans port och fönsternischer.

Efter en olycklig eldsvåda 16 maj 1790 ombyggdes kyrkan och erhöll brutet lägre tak, som kom att bestå till år 1931, då takets ursprungliga resning i gotisk stil med brant sadeltak återställdes.

I samband med en restaurering åren 1892—1894 enligt protokoll 24/4 1892, inlades nytt golv, försågs kyrkan med nya bänkar samt verkställdes rappning av väggar. Arbetet färdigställdes i stort sett år 1892. Byggmästare var A Helldin från Uppsala och som dekorationsmålare verkade A Jerndal, Uppsala. Kostnaden uppgick då till kronor 4.373.

Nästa omfattande restaurering ägde rum år 1931 enl ritning, utförd av arkitekt Sven Brandel och godkänd av Riksantikvarien, då kyrkans ursprungliga gotiska stil med brant tak återställdes. Den gamla spåntäckningen nedtogs och ersattes med ny. Kyrkans östra och västra gavel samt vapenhusets södra gavel påmurades till ursprunglig höjd och försågs med ornering i överensstämmelse med den gamla. Mursprickor i ytterväggar och valv uppskrapades och ifylldes med nytt kalkbruk. Samma år belades taket med handförfärdigat furuspån. Vid denna restaurering installerades även elvärme, enligt ritning och förslag av Nordiska Värme AB, Göteborg.

Den senaste renoveringen ägde rum år 1965, varvid speciellt kalkputsning av exteriören samt inom kyrkan målning av bänkpartier m m verkställdes.

Innevarande år 1979 planeras ny putsupprustning av exteriören samt omfattande målning av bänkinredning, ev återställande av korfönstret i öster i ursprungligt skick samt enhetligt mossgröntonat glas, (Epl Landsantikvarien, Västerås) varigenom det förnämliga gamla altarskåpet bättre skulle komma till sin rätt.

KYRKOgåRD OCH KLOCKSTAPEL

I enlighet med en teckning av Olof Grau från år 1754 synes den ursprungliga kyrkogården ha varit avsevärt mindre, omgiven av hög taktäckt bogårdsmur med stigluckor eller portaler i öst och väst. I samband med kyrkogårdsutvidgningen åren 1889—1890 jämnades emellertid denna gamla hägnad med marken.

Nuvarande klockstapel från 1828. Foto K.P.

Klockstapeln kan med stor sannolikhet från äldsta tid ha utgjorts av en s k takryttare (1635), ett mindre torn mitt på kyrkans höga tak. År 1634 förstördes detta genom åskslag men upprättades och byggdes om. I visitationsprotokoll år 1635 av biskop J Rudbeckius omnämnes nämligen tak med torn mitt på taket. Emellertid ersattes detta redan år 1690 av en enkel ny stapel på södra sidan utanför bogårdsmuren. Urkunder betecknar den emellertid ganska snart som "ofärdig och ostadig". Den renoverades visserligen år 1782 men ersattes redan år 1828 genom nybyggnad av nuvarande förnämliga klockstapel, som inom sig bär församlingens tre välljudande klockor.

INREDNING OCH INVENTARIER

En betydande inre restaurering företogs enl ovan år 1894, då den gamla slutna bänkinredningen med dörrar revs ut och ersattes med nu befintlig bänkinredning. De tidigast nämnda bänkinredningarna är omnämnda från år 1527 och år 1627 samt en bänkinredning från år 1761, som hade bomärken och angav de olika byarnas och gårdarnas platser i kyrkan.

År 1932 höjdes golvet i koret och belades med kalksten. År 1936 anskaffades ny orgel varom nedan ytterligare kommer att beskrivas. Nya åtgärder påkallades 1965, då valvet vitkalkades, varjämte bänkinredning samt övrigt nyare träinredning målades i blåmarmorerad färgton. Sakristian försågs år 1978 med ändamålsenliga textilskåp.

MEDELTIDA INVENTARIER

Altaret har från början varit murat i tegel, flyttades omkr 1630 till östra gaveln och har senare inneslutits av trä.

Ett betydande antal medeltida skulpturer och fragment av

äldre inredning har överlämnats som "lån" till Västerås museum. Bland dessa äldre medeltida skulpturer, som förvaras i Västerås museum, bör särskilt nämnas kyrkans triumfkrucifix. Korsets höjd är 390 cm och bredd 162 cm, målat i rött med svart dekor. Kristusbildens färg är delvis bevarad i ansikte och på bröst. Höftklädets färger guld och blått, är fragmentariskt bevarade. En del snidad ornering saknas. Så även en del mindre detaljer på Kristusbilden. Arbetet anges vara svenskt från 1500-talet. En äldre Kristusbild i mindre format från 1400-talet har varit delvis svårt skadad men kunnat i väsentliga delar hopsättas på nytt. Även Mariabild och Madonnaskåp av svenskt ursprung från

Maria med barnet, 1400-talet. S:t Mikael och draken, 1200-talet.

Foto S.N.

Foto S.N.

1400-talet finns att se med delvis bevarad färgsättning. Två änglabilder med spår av röd färg, även dessa daterade till 1400-talet, finnas bevarade.

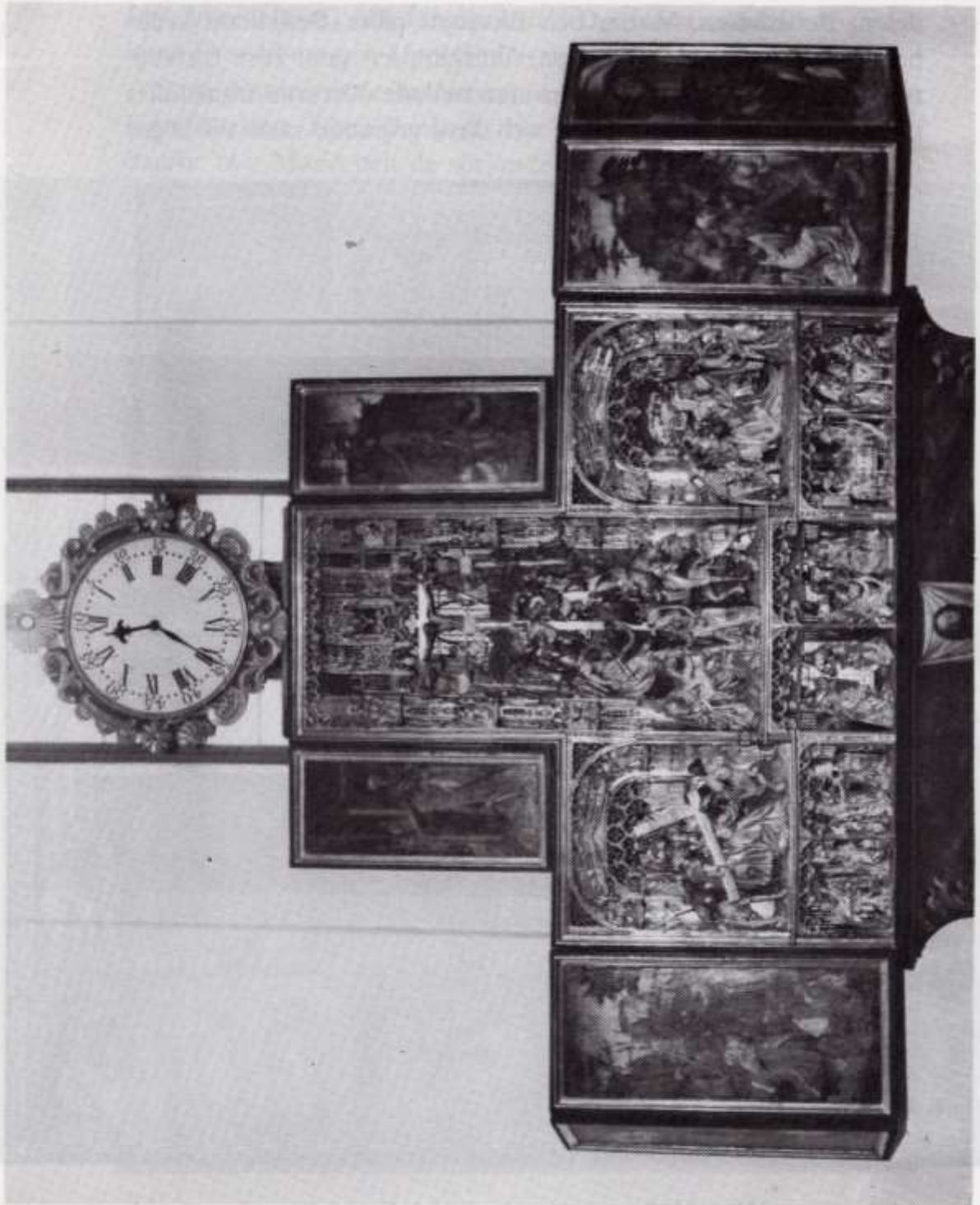
Inom parentes må nämnas att då nuvarande bänkinredning är av relativt sent datum, bör som särskilt värdefullt noteras, att två bänkar från 1761 års restaurering även har fått en fristad å Västerås museum. Utöver här nämnda skulpturer och inventarier finnas ytterligare ett antal äldre inventarier och fragment deponerade i Västerås.

Två av dessa i Västerås museum tidigare deponerade inventarier har S:t Mikael och draken från 1200-talet placerats i vapenhuset i kyrkan medan Madonnan med Jesusbarnet från 1400-talet är placerad i Mariakoret på dess norrvägg. Dessa gamla inventarier tyda bl a på att ett kyrkorum har funnits i Möklinta betydligt tidigare än nuvarande 1400-talskyrka.

ALTARSKÅPET

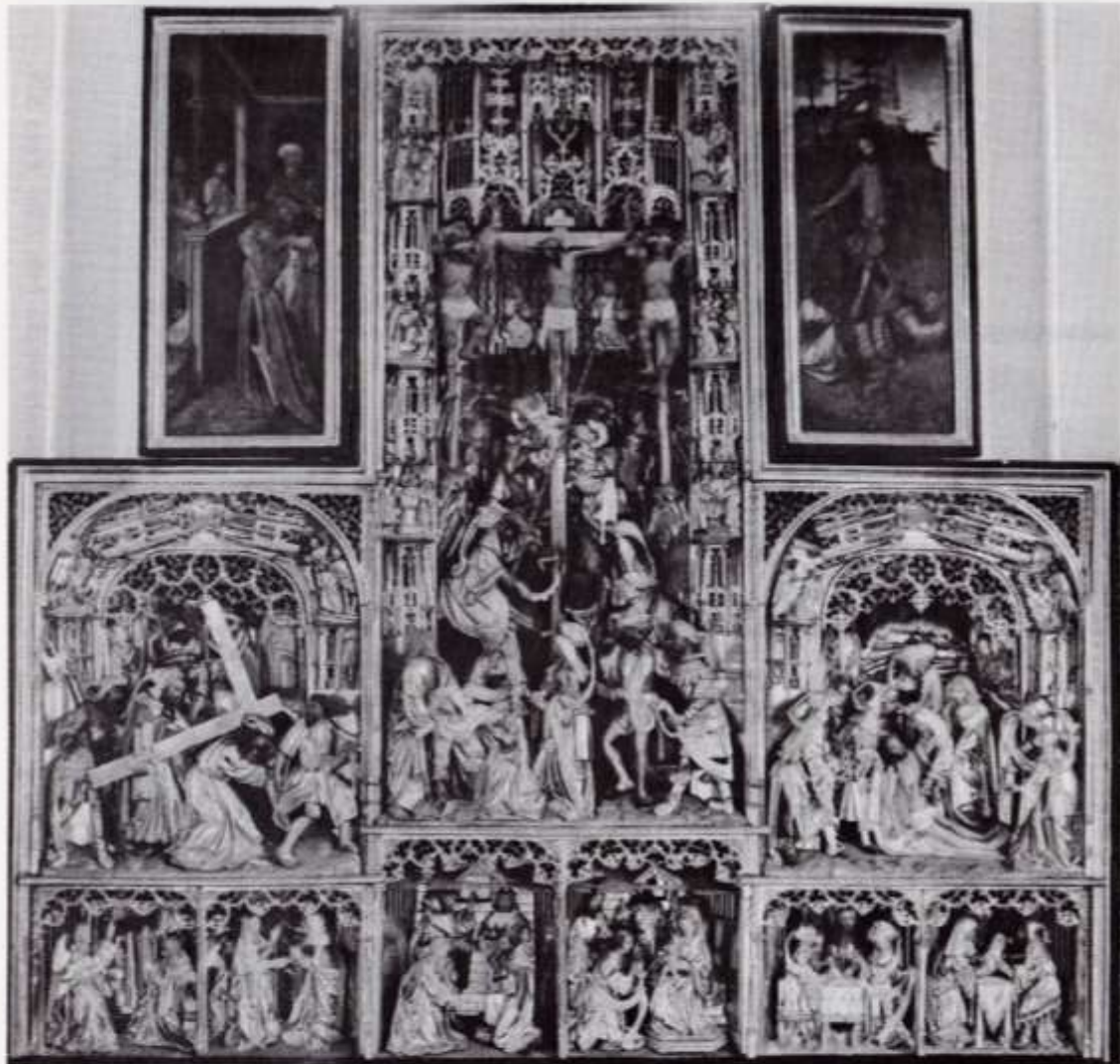
Det utsökt vackra flandriska mysterieskåpet i kyrkans högkor härstammar från Antwerpen omkring 1510. Dess huvuddel, "corpus", innehåller ett 50-tal gestalter, skulpterade i ek. Denna del kan helt slutas av flyglar eller dörrar, vars målningar härrör från samma tid. **Det helt slutna altarskåpet** framställer i olika medeltida målningar som huvudtema nattvardens mysterium. I centrum dominerar påven Gregorii mässa med förvandlingsunderet och den lidande Kristi närvaro med ett antal pinoredskap samt Veronicas svetteduk med Kristi ansiktsbild, som även återkommer å predellan, altarskåpets underrede. På altarskåpets yttersida framställs vidare till vänster Bröllopet i Kana, överst Melkisediks mottagande av Abraham med bröd och vin (1:a Moseb. 14 kap.) samt till höger den situation, när Jesus instiftade nattvarden.

Det helt öppna altarskåpet visar i en rad nischer i nedersta

Altarskåp från Antwerpen omkr 1510 jämte klocka från 1780. Foto S.N.

delen: Bebildelsen, Marias och Elisabets möte, Betlehems krubba, De vise männens tillbedjan, Omskärelsen samt Jesu frambärande i templet. De yttre på insidan målade dörrarna framställer till vänster Jesus i Getsemane och Jesu gripande samt till höger

Altarskåpets corpus — huvuddel. Foto S.N.

Jesu himmelsfärd och Pingstundret. De översta dörrarnas scener visar Ecce homo och Uppståndelsen.

Som dominerande huvudscen i Corpus' mittparti framställs Korsfästelsen. Jesus flankeras här av de båda rövarena samt nedanför bl a Maria och de sörjande kvinnorna samt en del soldater.

Runt korsfästelsescenen framställs i särskilda mindre nischer sex av den katolska kyrkans sju sakrament. Ett antal jämförelser

Altarskåpets flyglar, höger innersida. Foto S.N.

av komposition, motiv och detaljutformning och dess speciella typ ger anledning till det troliga antagandet, att skåpet utförts omkr. 1510 i en stilart, som erinrar om verk från Jan de Molders ateljé. Målningarna kan ha utförts av en Antwerpenmanierist.

Altarskåpets flyglar, vänster innersida. Foto S.N.

Detaljer med motiv av dopet. Foto S.N. Detaljer med motiv av nattvard. Foto S.N.

Detaljer med motiv av vigsel. Foto S.N.

LJUSKRONOR

I kyrkans valv samt under västra läktaren har placerats fyra ljuskronor av malm. Den äldsta härstammar från år 1651 och har tjugo ljusarmar i två kransar samt som överstycke den fläktade örnen möjligen Johannessymbol. Inköpspriset uppges i denna tid till 160 daler. Därefter kan nämnas kronan i koret från år 1689, liksom med tjugo armar i två kransar. Den är skänkt till minne av kyrkoherde Petrus Petraeus av dennes två söner. Längst i väster under läktaren har en krona med tio armar i en krans sin plats. Denna har inköpts av församlingen år 1808 från Skultuna. Den största ljuskronan i malm med trettio ljusarmar i tre kransar är placerad mitt i kyrkan och dess långhus och inköptes år 1803 och bekostades därvid bl a genom leverans av en stig kol till Skultuna bruk av varje hemman i socknen. I detta sammanhang må även nämnas en kristallkrona från 1700-talet, placerad i Mariakoret över dopfunten. Vidare sexton stycken ljusarmar av mässing, varav sju stycken på varje sida av långhuset samt två under läktaren. Hertil kommer även två ljusarmar av driven mässing från 1600-talet, placerade i koret. I sakristian finns ytterligare sex stycken ljusstakar, skänkta år 1948 av familjen Fredberg. Till gravkapellet har som gåva av arbetskretsen i Kilgränden donerats två stycken ljusstakar år 1949.

PREDIKSTOLEN

Den nuvarande predikstolen ersatte år 1633 en äldre av enklare typ, vars nedersta del till synes alltså består och bär upp den nuvarande predikstolen. Den är fyrsidig och utrustad med trappa med uppgång väster om ingången till sakristian. Den har fyra speglar med bilder av de fyra evangelisterna samt på listerna textcitat ur Matt ev. 1 kap. med de tröstefulla slutorden: "Jag skal giva Eder ro för Edra själar". Här är även ett timglas placerat.

URTAVLA

Denna jämte urverk och lod donerades till församlingen år 1780, renoverades av firma Meyer, Stockholm, och har erhållit en något omdebatterad plats genom tillbyggnad på det medeltida altarskåpet.

GRAVHÄLLAR

Två gravhällar, som efter senaste restaurering fått sin placering i kyrkans kor utanför altarringen, erinrar om två kunniga, verksamma och bemärkta prästmän, som sammanlagt verkat nära 50 år inom församlingen och där förvaltat sina olika pund.

Nicolaus Erics (1571—1653) med 29 års tjänst i Möklinta. Han kom att bli far till flera kända prästmän, bl a den nitiske främjaren av skolundervisning och folkbildning i By, Dalarna, kyrkoherde Jacob Moklinius, liksom andra ättlingar med namnet Moëll.

Den andre kyrkoherden Petrus Petraeus (1604—1672) vilar i koret under den av hans söner skänkta malmkronan. På hans gravhäll kan läsas ett latinskt In memoriam, författat av den kände professorn i Uppsala J Columbus. Han medverkade till att församlingens tre kyrkklockor göts om. Han var vidare prästeståndets i Västerås stift representant åren 1654 och 1664.

DOPFUNTEN

Dopfunten i Mariakoret är av sent datum. Den skänktes år 1948 av Kyrkliga sällskapet och utfördes av skulptören Erik Sand, Strängnäs. Den kompletterades vidare år 1959 av samma givare med en dopfuntsinsats, bestående av silverfat, förfärdigat år 1950 av Samuelssons silversmedja i Stockholm. Dessutom disponerar kyrkan en äldre dopskål i tenn från år 1785, som har sitt tidigaste ursprung i en av Johanna Johansdotter Warg skänkt skål från 1689, som emellertid redan år 1765 betecknas som söndrig. Av äldre dokument framgår, att kyrkan tidigare (1635)

haft en mycket gammal dopfunt av trä, som emellertid har förstörts och förkommit, dock omnämnd även år 1762 i inventarium.

ORGLAR

Den till dags dato äldst kända orgeln byggdes år 1644 till en kostnad av 700 daler K:mt och utrustades med åtta stämmor. Möjligen kan den ha föregåtts av en 1500-talsorgel. Under lång tid synes 1600-talsorgeln ha varit föga tjänlig för sitt ändamål. År 1864 beställdes av orgelbyggare Frans Andersson, en ny orgel utrustad med tretton stämmor, två manualer samt fyra koppel. Orgelns gamla plats i koret intill gapskullen ändrades i samband med tillbyggnaden av västra läktaren och placerades där år 1824.

Orgel från 1936. Foto S.N.

I enlighet med protokoll av den 23/6 1935 konstaterades att den befintliga kyrkoorgeln var obrukbar och utsliten. Lådor och bälgar betecknas som odugliga enligt ett utlåtande av musikdirektör C J Björling i Sala. Följaktligen infordrades 1935 anbud till ny orgel om 18—20 stämmor. Församlingen beslöt att förvärva den, som enligt offert ingivits av A Magnussons orgelfabrik, Göteborg, till ett pris av 15.900 kronor. Denna kom till utförande i juni 1936 och har enligt nuvarande kantorns Greta Eriksson, beskrivning erhållit följande disposition: Orgeln är en pneumatisk orgel utrustad med två manualer och pedal. I detalj kan följande beskrivning redovisas: *Manual I*: Principal 8, Oktava 4, Cornett 3 Chor, Trumpet 8, Borduna 16, Nachthorn 4, Dubbelflöjt 8, Fløjtharmonik 8, Ottava 2. *Manual II*: Basetthorn 8, Gedakt 16, Principal 4, Salicional 8, Nazard 2½, Voix celeste 8, Rörflöjt 8, Blockflöjt 2, Oboe 8. *Pedal*: Subbas 16, Ekobas 16, Flöjtbas 8, Koralbas 4, samt Tremolo. Kopplen kan kombineras I man/pedal, II man/pedal, II man/I man. Därjämte förekommer fria kombinationer I+II samt fasta kombinationer.

KYRK SILVRET

Kalkar och vinkannor

Kyrkans nu äldsta kalk utfördes 1740 av Erik Granroth, Sala. Det kan noteras, att krucifixet under noden härstammar från en medeltida sockenbudskalk. Samma år som kalken, förvärvades också den därtill hörande paténer.

År 1656 omnämnes endast tennkannor, säkerligen en följd av den indragning av silver till Kronan, som förekom på 1500-talet. Enl Gustav Vasas uppbörd 11 mars 1545 mottogs på Västerås slott bl a en förgylld monstrans, 2 förgyllda kalkar med paténer, ett viaticum, obearbetat silver m m, tillsammans 26 lödiga Marker och 7 lod. Överlämnades enl föreskrift av kyrkoherde Erik Larsson, Möklinta.

Men år 1666 anskaffades en ny silverkanna om 100 lod. Den

Kalk från 1740 (Granroth, Sala). Foto S.N.

Vinkanna från år 1666. Foto S.N.

Patén från 1740 (Granroth, Sala). Foto S.N.

var tillverkad av guldsmeden Grundell, Stockholm. Kannan har försetts med gravyrer av Jesus och evangelisterna. En ny vinkanna anskaffades 1817, tillverkad av guldsmeden Emanuel Sundin, Sala. Dessutom donerades en tredje kanna av M Andersson i Forsbo 1855, utförd av C M Hammer 1850.

Vinskedar: År 1658 skänkte Daniel i Myrsjö en silversked om fyra lod. År 1781 tillverkades och inköptes ännu en vinskede, utförd av guldsmed Carl Klingvall, Västerås. Den har formats av två omvända teskedsblad med hopfogade mönstrade skaft.

Oblataskar

Efter att tidigare ha använt trä- och bleckaskar inköptes 1705 på Sala marknad en oblatask med ett ingraverat lamm med korsstandar, tillverkad av Anders Starin, Stockholm, och försedd med

Oblatask från år 1705, inköpt i Sala. Foto S.N.

åldermansranka. Ytterligare en oblatask från år 1780 må nämnas. Den är utförd av Carl Klingvall, Västerås, och inköpt av kyrkan samma år. Till typen erinrar asken om en profan sockerskål, men med ett på locket anbringat liggande gjutet lamm.

Sockenbudstyg

Enligt inventarieteckning 1576 antecknades en "vit kalk med patén" som inventarium bland kyrkans silver. Denna torde emel-

Oblatask från år 1780. Foto S.N. Sockenbudstyg från år 1778. Foto S.N.

lertid ha smälts ned vid anskaffandet av den nya kalken från år 1740. Ett nytt sockenbudstyg förvärvades år 1741, utfört av guldsmed Erik Granroth, Sala. Detta synes påtagligt ha utformats i samma stil som den vid samma tid inköpta altarkalken. År 1778 inköptes ytterligare ett sockenbudstyg, tillverkat år 1777 av Carl Klingvall, Västerås.

Brudkronor

År 1656 anskaffades en krona av silver om 88 lod. Eftersom denna synes ha varit stor, tung och svår att bära förändrades och utbyttes den år 1689 till två olika stora kronor. Dessa har under årens lopp förgyllts och renoverats ett flertal gånger, bl a 1791 och 1807 av guldsmeden Gustaf Elfström, Sala samt även av Erik Granroth, Sala redan år 1774. Slitaget tycks ha varit påfallande. Emellertid används dessa kronor alltjämt vid vigslar i Möklinta kyrka.

Ljusstakar och vaser

År 1978 erhöll kyrkan sex stycken altarljusstakar, av vilka 4 stycken bekostats av medel ur Landins fond, samt två stycken som utgör gåva av guldsmeden L O Larsson, Sala. Vidare ökades silverbeståndet samma år med två silvervaser för altaret, tillverkade av Markströms G A B i Uppsala, vilka utgör gåva genom de kyrkliga syföreningarna i Möklinta.

Textilier

Bland äldre textilier må främst nämnas den utomordentligt förnämliga och dyrbara mässhake från 1400-talet, som renoverats av Riksantikvarieämbetet i Stockholm. En liknande skrud från 1500-talet som f n undergår renovering i Stockholm är även en oskattbar och unik klenod. I övrigt kan nämnas ett par svarta mässhakar, den ena från år 1840 och den andra inköpt 1841. I detta sammanhang kan även nämnas fyra stycken broderade kollekthåvar, inköpta år 1756. Övriga textilier har huvudsakligen anskaffats i olika etapper under en tidsperiod 1950—1978.

Under åren 1949, 1961—1962 skänkte kyrkliga ungdomsföreningen en vit, en blå och en grön mässkrud, utförda vid Sofia Widéns ateljé, Borlänge. Vid samma tid anskaffades även ett vitt antependium samt altarbrun från samma ateljé. Kyrkliga syföreningen donerade år 1957 ett grönt antependium till kyrkan. År 1967 erhöll församlingen ett vitt antependium från Alice Lunds ateljé, Borlänge. Under senare tid har det kyrkliga textilförrådet kompletterats även med predikstolskläden, stolor och kalkkläden i liturgiska färger. Omnämnas kan i detta sammanhang även en vacker ryamatta för koret, skänkt år 1953 av Möklintas dåvarande CKF-avdelning samt vidare en matta från år 1954 av kyrkliga syföreningen, avsedd för dopkapellet i Mariakoret. En större värdefull matta för sakristian inköptes av kyrkokassan.

Samtliga kyrkotextilier har erhållit en god, ändamålsenlig och skyddad placering genom uppförande av nytt textilskåp i sakristian år 1978.

Mässhake från 1400-talet. Foto S.N.

KYRKKLOCKOR

Den klockklang, som inbjuder sockenborna till gudstjänst, högtid, tacksägelse och andakt, genom ringning eller klämtning, utgår från klockor, som alla direkt eller indirekt kan knytas till Petrus Petraeus' tjänstetid i Möklinta socken.

År 1662 omgöts "Storan" och följande år 1663 göts Mellan-

Möklinta kyrkas lillklocka ursprungligen från 1663. Foto S.N.

klockan och Lillklockan. Kostnaden bestreds dels som vanligt genom kolleveranser samt för gjutning kontant 624 daler. El-ringning installerades år 1949. Det kan nämnas, att genom alltför kraftig ringning nödgades man omgjuta Storklockan och Mellanklockan, vilket skedde genom G Meyers änka Catharina i Stockholm. Lillklockan omgöts och förstörades dessutom år 1925 av K G Bergholtz, Stockholm. Kallande och uppfordrande citat ur bibel och psalmbok, förtroendemäns och prästers namn pryder jämte konstnärligt formade bilder klockornas utsida. Nämnas må till sist Lillklockans text på dess nedre kant:

Ring in gudstjänsttid
Sjung in arbetsid
Bed in hjärtefrid!
(Nathan Söderblom)

KYRKPORTEN OCH "DIVUS FABER"

Den stabila och åldriga port, som leder in till vapenhuset, torde från äldsta tid ha varit placerad som innerdörr mellan vapenhus och långhus. Delar av densamma är otvetydigt från 1400-talet, möjligen kan också vissa delar järnbeslag, nyckelhålssmide med kraftigt markerade franska liljor ha tillhört ett tidigare skede. De övriga fria ytorna på porten prydas av ett sirigare gren och bladverk jämte pentagram, vapensköldar m m, som kan ha tillhört en senare tidsperiod.

En gammal sägen om en helig och undergörande smed torde inte vara utan verklighetsunderlag. Alltjämt lever traditionen om en blind smed som efter att ha norrifrån kommit över Dalälven till Möklinta och till en plats Botebo där har återfått sin syn och sedan benådats med gåvan att på olika sätt och i skilda sammanhang kunna bota Möklintabor. Han bevaras alltjämt i den muntliga traditionen. Vid Botebo har tidigare funnits också en kultkälla med hälsobringande egenskaper. Denne märklige

Detaljer från den mäktiga medeltida kyrkporten. Foto K.P.

smed blir sedan ett socknens eget undergörande helgon med trolig vallfartskyrka i Forneby kapell. Denna tradition får ytterligare näring och bekräftelse av den tidigare nämnda processionsfanan, som alltså fanns kvar år 1740, med på ena sidan bilder av stiftets skyddshelgon S:a Maria och S:t Johannes medan den andra sidan just återger benämningen och bilder av "Divus Faber" — den helige smeden, troligen förstörd vid branden 1790.

SLUTORD

Mycket mer än vad som här meddelats om Möklinta kyrka och dess inventarier genom tiderna kunde ha skildrats. Den är en i många avseenden unik kyrka, rik på minnen, skönhet och kulturella värden. Ett besök på platsen under meditation och stilla vandring och eftertanke kan ge mer utbyte än vad de sparsamma sidorna i detta häfte kunnat meddela. Detta har fått inskränkas till en handfull av ett rikt strömmande källflöde.

BILAGOR:

En intressant studie utanför ramen av denna kyrkobeskrivning ges på följande sidor av 1600-talets boendep Praxis såväl å prästgårdar som andra jämförbara gårdar med en planering och uppbyggnad av ett stort antal stugor för hem och lantbruksdrift med var och en sin speciella funktion. Oftast blev de placerade kring en sluten plan av skydds- och säkerhetsskäl. En förteckning presenteras härmed å följande fotostater av domkapitelsprotokoll.

The Church of Christ in Möklinta

Årshor / Inkomst och utgift. Anno D. 1535 Jan - 19 February

Kyrkans hys åro		Inventarium i kyrkan.	
Sjelfua Kyrkan. 2 af guld	2 af guld	Breest.	
Dyg aff	6	Expter. vide T. 2.	
Uår.		Böcker.	
Weggjar. 4	4	Biblier.	1
Pelare.		Tiwa Test.	0
Gwalf.	4	Psaltaren.	0
Taak.	4	Psalmböcker. 2	2 8
Sönnan.	1	Kyrkoordning.	1
Jordan.	1	Handböcker. 1	1
Golf.	1	Offuer Catechesin.	0
Torn aff	1	Sångböcker. 1	1
Dörrar.	2	an vide. Bursidaren.	1
Låda.	1	Sölsfuer.	
Fenster.	5	Kalkar.	3
Choor.	1	1. för guld	2
Altarets afflä.	2	2. för guld	2
Orgewerk.	1	3. för guld	2
Funt.	1	Offläg aff.	1
Bokstool.	1	Brudha Sölsfuer.	
Bispestool.	0	Krona.	
Predikestool.	1	Krans.	
Sermåns stool.	0	Kopar.	
Benker.	1	Kettlar.	2
Manfolks.	1	Blocker.	4
Quinfolks.	1	1. en i guld	1
Lectare.	0	2. en i guld	1
Meer.	1	3. en i guld	1
Sacristia.	1	Messing.	
Gwalf.	1	Krona.	2
Taak.	1	Stakar.	0
Dör.	1	Deckin.	1
Låda.	1	Jern.	
Wapnhus.		Glastor.	2
Gwalf.	1	Kannor.	0
Taak.	1	Stoop.	1
Dör.	1	Jern.	
Låda.	1	Stakar.	1
Blocker.	1	Stötar.	2
Wandebys.		Dror.	0
Taak.	1	hackor.	1
Kyrkobalk.	1	Spadhar.	1
declning. T. 6.		Stoflar.	2
Östen.	1	Spjettlor.	1
Sönnan.	1	Tråd.	
Wåstan.	1	Kistor.	
Jordan.	1	1.	
Pector.	1	2.	
Kyrkohärborghe.	1	Skåp.	
Weggjar.	1	1. för guld	
Taak.	1	2. för guld	
Golf.	1	3. för guld	
Dör.	1		
Låda.	3		

Möklinta kyrka			Kyrkans för- och förbruk		
Mäffelkläder.			Kyrkionens bpbörd. local.	134	1
Choortäpor. förbande	4		Byggnings sädh } årligha 24	20	1
Mäffelbaker.	4		Wynsädh - 8 1/2 } såld för	210	1
1. af smort kläder givna förbande			Offer.		
2. af guld attlagd			Dockoffer. Enligt pastor		
3. af kläder af 1/2 bogen			Klocke peningar.	0	
än. in af smort samt givna			Långbrestad p.	0	
af en guld-förbande			Döscop. som smort givna	24	1
Dalmatiker.	0		Testamente. smort givna	106	2
Mäffelbaker.	5		Föråhringar. smort givna	106	2
1. smort			hielp aff församlingen. 12 1/2		
2. smort			Special lengerder T. 18.		
3. smort			S. Summar. all vpbörd. 4 år	474	3
än. smort			Kyrkionens vthgift.		
Band.			för vijn		
Corporal. in smort 12 i guld	1		Oblater } i fyra år	117	2
Alcarekläder.			Förbygd. i fyra år	165	6
1. smort			Innandome tillköp för		
2. smort			An til andra saker. 12 1/2	135	1
3. smort			Special lengerder sec. T. 19.		
än. smort			S. Summarum all vthgift		
Underkläder. smort	1		i fyra år. 2	421	2
Dock. smort	2		Spädr och förbättrat.		
Täckerne. smort	2		På kyrkan.		
Handkläder. smort	5		1. smort		
1. smort			2. smort		
2. smort			3. smort		
3. smort			än. smort		
än. smort			Innandome.		
Ernegat.	0		1. smort		
Borddöck. smort	2		2. smort		
Sotekläder. smort	2		3. smort		
Brudkläder. smort	6		än. smort		
pall. af smort	1		Special lengerder. T. 10.		
Tapeter. 0			Dör waga i föråd. i smort		
Lijfläder.			smort	53	1
pall. af smort	4		Är i föråd.		
Bärkläder. smort	1		Sädh. 10 år	20	1
Benkläder.			Peningar. smort	42	1
Bynder. smort	4		Silffuer. smort	20	1
1. smort			än. smort	1	1
2. smort			Geld at vpträffa.		
3. smort			Wiss.		
än. smort			Owiss.		
hwadh sedhan är förbättrat			Lengden. T. 20.		
vide. T. 10.			Geld at betala.		
			Lengden. T. 20.		
			Effterföljande års renskap.		
			see T. P.		
			Skal byggas och förbättras:		
			hwadh vthgammalt och förs		
			nör är i theta register. Och		
			tilråddas thet som selas i effter		
			rådhen. Först thet nödigast är		
			Serdeles. thet ansetnat är. T. 2		
			Episcopus. Johannes		
			Præpositus.		
			Pastor. Nicolaus		
			Notarius. Andreas		

et bond fine
ge; Alack
galsen es
ligger på sto
va Galsen
Skulle

Den Christeligha Församling

och i Möklinta församling

Sampt hennes Stoorheet/Lienare/åghor/inkomst och utgåffr. etc. Anno D. 1635 Den 15 Februari

Heman eller gårdar.	Prästegård.
Bya och gårda lengd. T. 3.	Hwodeclning. T. 7.
Folkelengd. vide, T. 11.	Hwodeclning. T. 7.
Patronus. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Kellare. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Pastores förr. vide, T. 5.	Bakstugha. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Nr. 1. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Sårestugha. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Kappelan. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Bakstugha. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Klockare. 0. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Herrestugha. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Sermans.	Sengestugha. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
1. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Drengestugha. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
2. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Bakstugha. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
3. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Mellstugha. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
4. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Torkstugha. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
5. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Drygghus. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
6. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Sådesbodh. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Ans. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Wisthus. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Kyrkewärder för. T. 5. f. 2.	Klädhebodh. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Nr. 1. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Ans. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
2. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	I Sägården.
Kyrkiowachare.	Tiendelada. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
1. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdslada. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
2. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Halmliðher. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Kyrkiogård. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Wagnoliðher. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Kyrkiobord. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Prästebord. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Åker. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Eng. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Gistewatn. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Werkestelle. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Quarreställe. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Stogh. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Molebeet. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Vehjord. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Kappelans kord. 0.	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Klockarebord.	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Åker. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Eng. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Stogh. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Gistewatn. <i>Enligt den 100. Epistola</i>	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Vehjord. 0.	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>
Stommon.	Gårdhws. <i>Enligt den 100. Epistola</i>

SERIES PASTORUM

Kyrkoherdar

1	Nicolaus de Myclintum	omkr.	1339
2	Petrus i Myklittom	omkr.	1358—1371
3	Sigurdus	omkr.	1394
4	Petrus Simonius	omkr.	1490
5	Ericus Laurentii "Gråskalle"	omkr.	1545
6	Laurentius Eri		1560—1568
7	Arvidus Benedictus Husbyensis		1573—1575
8	Mathias Sigfridi Arosiensis		1575—1578
9	Andreas Clementis Finno		1578—1582
10	Carolus Petri		1582—1582
11	Benedictus Eri And Byensis		1582—1601
12	Joannes Jonae Husbyensis		1602—1622
13	Nicolaus Eri Lindemontanus		1623—1653
14	Petrus Petraeus		1654—1672
15	Johannes Olai Kumblaeus		1673—1679
16	Benedictus Segolius (Sigvardi)		1680—1685
17	Uno Petraeus		1686—1703
18	Petrus Laurentii Esseen		1703—1711
19	Petrus Unonis Petraeus		1711—1729
20	Andreas Forsman		1730—1730
21	Daniel Rameen		1731—1778
22	Johan Milenius		1779—1809
23	Carl Fredrik Freugdendahl		1811—1812
24	Nils Gestrin (efter vakans)		1814—1814
25	Eric Welander fr By		1816—1837
26	Eric Karlin		1837—1841
27	Olof Fredrik Wahlin		1842—1852
28	Nils Magnus Swederus		1853—1864
29	Johan Lundelius (efter vakans)		1867—1869

30	Emanuel Behm	1870—1880
31	Johan Axel Roos	1880—1898
32	Per Johan Wallén	1898—1921
33	Paul Blankenburg (efter vakans)	1923—1944
34	Algot Laurell	1944—1971
35	Thage Jernberg	1971—1978
36	Ragnar Winqvist	1979—

KÄLLOR OCH LITTERATUR:

- Landsarkivet i Uppsala: Kyrkans äldre arkivalier.
Västerås domkapitels arkiv. Vålvillig medverkan från Västerås museum.
Diplomatarium Dalecarlium.
O Grau Beskrifning öfwer Wästmanland, Wästerås 1754.
Div beskrifningar ur Upplands kyrkor, P O Vestlund, 1951, Åke Nisbeth 1955 och 1960.
N Sundqvist: "Väsby" län, ur Anders Diös bygger vidare, 1974.
— Div studier i Årsboken Uppland, 1954, 1957, 1958, 1960, 1961 1964 och 1966—1968.
G Boëthius: De tegelornrade gråstenskyrkorna i norra Svealand, 1921.
J Roosval: Uppsatser ang flamländska altarskåp i Revue Belge d'Archéologie et d'Histoire de l'Art, 1933—34.
A Tuulse: Forskning ang ordenskyrkornas betydelse för den uppländska landskyrkan.
J A Roos: Möklinta kyrkas historia, Sala 1894.
A E Lefrin: Artiklar ang Möklinta kyrka i V L T 1932.
T Jernberg: Artiklar ang Möklinta kyrka i Sala Allehanda 1976—78,
B I Kihlström: Den kateketiska undervisningen i Sverige under medeltiden, 1958, s 279.
— Det sju sakramenten — några nyidentifieringar, 1954.
A Tuulse: Sveriges kyrkor, Band II:5.
G Ekström: Möklinta kyrkas silver i koncept, som välvilligt ställts till förfogande. 1979.
Bilderna i föreliggande häfte ha tagits av fotograf S Norling, Sala, och Karl Persson, By kyrkby.

Utgivare: Möklinta församling

Layout och text: Sven Lannergård

Även på Svenska Kyrkans hemsida *Kyrkor i Västmanland*
finns en beskrivning av [Möklinta kyrka](#)

Ur boken *Kyrkorna i Västmanlands län*, utgiven av Västmanlands Nyheter 1982:

MÖKLINTA KYRKA

Altarskåpet en klenod tillverkat i Antwerpen

Möklinta församling omtalas i hävder-
na redan 1339 i den latinska formen
"de myclitum", och 1371 talas om
"Möklötta" socken. Ortnamnets förra
led torde komma av det fornsvenska
adjektivet **mykil** (stor), tillagt en plural-
form av ordet **löt** (sluttning).

När man ser Möklinta kyrka högt
uppe på åsen och sluttningen ned mot
bebyggelsen, förstår man att försam-
lingen fick ett namn som betyder "de
stora sluttningarna".

Den så kallade "kuren" på kyrkans norrsida an-
vänds numera som dopkapell.

Redan det faktum att församlingen
existerar i kyrkliga hävder från början
av 1300-talet bevisar förekomsten av en
kyrka här vid denna tidpunkt. I själva
verket fanns det här en kyrka betydligt
tidigare än så. Den nuvarande ståtliga
kyrkobyggnaden är emellertid senme-
deltida — närmare bestämt från
1460—1470-talet.

Möklinta kyrka tillhör en mycket in-
tressant, ganska egenartad grupp av
kyrkor, som sträcker sig från Enköping
(Vårfrukyrkans kor) vid Västerlövsta
och Möklinta upp till Vika och Torsång
i Dalarna. Det är tegelornerade grå-
stenskyrkor med en kapellartad utbyggnad
på norra långväggen i liv med sak-
ristian. Man kan kanske sätta dessa
märkliga kapell i samband med francis-
kanernas predikovandringar.

I Möklinta har "kuren", som dessa
utbyggnader ibland benämnts, också
varit ett vallfartskapell. Det är i detta
fall fråga om en lokal kult av en smed
och dennes hustru. Smeden och hans
hustru fanns avbildade på en proces-
sionsfana från kyrkans tillkomsttid vil-
ken omnämns ännu 1667 och 1740 men
som år 1790 torde ha förstörts av
brand.

Gapskulle

Interiörens märkliga gubbvalv torde ha
slagits in ett eller ett par årtionden efter
kyrkans byggnation. Dessa märkliga
valvgubbar, som dels förekommer som
bemålade ansikten, dels som i valvrib-

borna infogade atlasfigurer är karakteristiska för den grupp av kyrkor, till vilken Möklinta hör. Det är troligen den från Enköping kända Anders Murmester, som förfärdigat valven i såväl Möklinta som Västerlövsta och troligen i flera av gruppens kyrkor.

Ett annat speciellt särdrag i denna kyrkogrupps arkitektur är den så kallade **gap-skullen**, d v s koraläktare, anbragt ovanpå sakristian. Där hade under medeltiden och troligen också senare kören sin plats. I Möklinta var orgeln placerad här till 1824, då västläktaren byggdes.

Härjad av brand

År 1790 härjades kyrkan av brand, och då den återuppbyggdes förändrades bl a gavlar och takfall — kyrkan fick nu ett säteritak i tidens mode. En restaurering av interiören 1892—1894 lät sin tids smak komma till tals, bl a i form av öppna bänkar i bönhusstil. År 1931 renoverades såväl kyrkans exteriör som dess inre. Nu återställdes det medeltida takfallet och de branta gavlar,

vilka vackra tegelornamentik bidrar till att göra Möklinta kyrka så imponerande.

I det inre kom bänkinredningen i den gamla, lugna stilen tillbaka, och kyrkans ålderdomliga karaktär accentuerades även på annat sätt. Sedan dess har kyrkan renoverats dels 1965, dels 1982 och har idag ett mycket tilltalande och för socknen hedrande utseende.

Som antytts, är den nuvarande kyrkan inte den första i Möklinta. Förekomsten av inventarier från 1200-talet bevisar, att en kyrka fanns på platsen redan då. En bild av S:t Mikael, stående i triumf på draken, härrör från nämnda sekel. Den är nu placerad i vapenhuset. Inne i "kuren" har en madonnabild från 1400-talet sin plats. Kanske har den från början hört hemma i kapellet, vilket nu benämns Mariakoret. Där har f ö också dopfunten sin plats. Denna är emellertid av sent datum. Den är tillverkad 1948 av Erik Sand i Strängnäs och skänkt av Kyrkliga sällskapet, som också berikat kyrkan med många andra värdefulla gåvor.

Kyrkan har ett dominerande läge på åsen.

Möklinta kyrkas senmedeltida altarskåp som dominerar interiören.

Altarskåpet — klenod

Möklinta kyrkas dyrbaraste klenod är **altarskåpet**, vilket är tillverkat i Antwerpen omkring 1510. Det är ett av de märkliga proven på hur flamländska mysterieskåp hittat den långa vägen från Nederländerna upp till Bergslagen. Altarskåpets stora mittscen utgörs av en mycket figurrik framställning av korsfästelsen. I små nischer runt listverket återfinns framställningar av de sju sakramenten. Av symmetriska skäl har dock blott sex sakrament kommit med i Möklintaskåpet. Det närbesläktade altarskåpet i Västerfärnebo har en av sakramentsscenerna dubblerad, så att antalet där i stället blivit åtta. Till vänster om korsfästelsescenen återfinns en skulpterad scen av korsbärandet och till höger korsnedtagningen.

Men passionsserien börjar på de må-

lade flygeldörrarna till vänster, där Jesus i Getsemane samt Jesu gripande är framställande. De högra flygeldörrarna visar Jesu himmelfärd samt Den helige Andes utgjutande. De båda smådörrarna, som flankerar mittpartiets uppskjutande överdel, har till vänster Jesus visas för folket ("Ecce homo") och till höger Uppståndelsen. Men även julmotiven finns med på altarskåpet. I en nedre rad av skulpturer ses från vänster till höger: Marie bebådelse, Marias och Elisabets möte, Jesu födelse, Heliga tre konungars tillbedjan, Jesu omskärelse samt Frambärandet i templet. — När man stänger altarskåpets dörrar, framträder följande motiv, vilka alltså är målade på flyglarnas baksidor: bröllopet i Kana, Gregorius' mässa, som är huvudmotivet, Veronica med svetteduken samt den heliga Nattvarens instiftande.

På de övre smådörrarnas baksidor återfinns en framställning av Abraham och Melkisedek — en gammaltestamentlig förebild till Nattvarden. Gregoriusmässan är en av senmedeltidens mest använda nattvardsillustrationer, och den lilla bilden av prästkonungen Melkisedek, som räcker Abraham bröd och vin får alltså ses som en prototyp till den stora mässbilden, som dominerar, när altarskåpsdörrarna är stängda.

På altarskåpssocklen (predellan) ses en vacker bild av Jesu anlete så som detta framträdde på den nyss nämnda svetteduken. Altarskåpet är som redan nämnts importerat från Antwerpen och torde vara utfört där på Jan de Molders berömda ateljé. Altarskåpet i Möklinta har sedan 1780 en något originell avslutning upptill, nämligen en stor urtavla.

Predikstolen från 1633

Predikstolen är daterad till 1633 och utgör ett fint prov på tidig barockkonst. Enligt gängse mönster återfinns de fyra evangelisterna som skulpturer på korgen.

Möklinta kyrka är i textilt hänseende rikt utrustad. Särskilt lägger man märke till en mässhake med broderi, från ca 1500 samt ytterligare en med figurbroderier från 1400-talet. Under de tre senaste årtiondena har kyrkan utrustats med mässhakar, antependier, stolar, predikstolskläden och kalkkläden i de skilda liturgiska färgerna. Kyrkliga syföreningen och Kyrkliga ungdomsföreningen har härvid framträtt som generösa donatorer.

Predikstolen från 1633 utgör ett fint prov på tidig barockkonst.

Tre kyrkklockor

Till de speciella sevärdheterna i Möklinta hör den medeltida kyrkporten med sitt synnerligen rika järnsmide från 1400-talet. Den sitter nu i vapenhusets ytterportal men torde ursprungligen ha suttit i den inre. Den ståtliga klockstapeln bidrar till att accentuera kyrkplatsens karaktär. Den nuvarande stapeln uppges vara byggd på sent som 1828. Men i så fall bibehåller denna karaktären hos den äldre klockstapel, som vi kan studera på Olof Graus teckning.

Möklinta har tre kyrkklockor, vilket är ovanligt mycket för en landskyrka. Storklockan och mellanklockor är från 1662 respektive 1663. Lillklockan (också från 1663) omgöts och förstörades 1925.

Bengt Ingmar Kilström

**GUIDE ÖVER KULTURHISTORISKA
GRAVVÅRDAR
PÅ MÖKLINTA KYRKOGRÅRD**

GUNNAR LARSSON

Du håller i din hand en guide över kulturhistoriska gravvårdar på Möklinta kyrkogård. För att kunna orientera dig, finns en gravkarta inlagd som beskriver hela kyrkogården, (sid 4).

Hela kyrkogården är indelad i kvarter - delområden: A. AB. B. C. D. E. F. G. H I och U

Kvarteren är radindelade och varje gravplats är numrerad.

Vid den gravvårdsinventering som Västmanlands läns museum utförde år 2013 klassades 17 gravvårdar som "Mycket kulturhistoriskt intressanta". Dessa gravvårdar ska bevaras på sin ursprungliga plats och skötas av pastoratet.

Till dessa 17 gravvårdar tillkommer ytterligare 7 gravvårdar i det s. k "Lapidariet" uppställningsplats för några gamla ovanliga gravvårdar. Dessa står norr om, bakom, kyrkan.

I Kulturminneslagen § 11 står: "I vården av en begravningsplats skall dess betydelse som en del av vår kulturmiljö beaktas. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas".

En kyrkogård skall spegla tidens gång beträffande bl. a. utformningen av gravvårdar och gravplatser.

"En levande kyrkogård"!

När man betraktar en del av de äldre gravvårdarna på en kyrkogård kommer osökt tanken, att det är de dödas taxeringskalender. Ju finare titel, rang eller större gård den döde hade haft, desto högre och bredare gravvård med titel eller yrke inhugget. Detta var mycket vanligt förr, men är numera i stort sett bortlagt. Inför döden är vi alla lika.

Det fördes ingen gravbok - register förr. Det omnämns i stort var den döde hade begravts, t. ex. vid södra gaveln, vid klockstapeln, mittför östra porten i backen. Det ankom på de efterlevande att hålla reda på sina gravplatser. Det kom en förändring i denna planlösa begravningsordning. År 1854 "erinrade pastor om ett tidigare beslut om att låta begrava sina döda i varv (rader) på kyrkogården och ej på spridda ställen, varigenom oreda skedde".

När det första beslutet om "begravning i varv" togs vet vi inte. Det bör ha varit i slutet av 1700-talet. Så var fallet på många andra platser. Att begrava i varv innebar att man började i ena hörnet av kyrkogården och sedan i kronologisk ordning begrava i en obruten rad, från det ena hörnet till det andra. Det kallades "det allmänna varvet". När en gift person begravdes, hoppade man över gravplatsen bredvid, den reserverades för den efterlevande. När så partnern dog, kunde de begravas sida vid sida. Att begrava i varv - rader var ett sätt att rationellt utnyttja hela kyrkogården.

En del av "det allmänna varvet" finns bevarat på kvarter C och D. I kvarteret D, den östra delen, återfinns många små ock enkla gravvårdar som ligger i kronologisk ordning, ibland med endast förnamn. Många av dem är ensamgravar. Ett flertal har ett enkelt träkors, som var mycket vanligt förr.

En trästicka med namn eller initialer, eller ett träkors var det äldsta sättet att utmärka en gravplats. Dessa gravvårdar har fått värderingen, "kulturhistoriskt värdefulla" och bör inte flyttas. De har en relation till varandra och till kvarteret. Raderna 2 - 4 i kvarter C består också till stor del av små enklare gravvårdar. Dessa är från 1920- och 1930-talen. Många av gravarna är ensamgravar.

De har ett kulturhistoriskt värde och kommer att bevaras för framtiden. I den kulturhistoriska värderingen används tre kategorier:

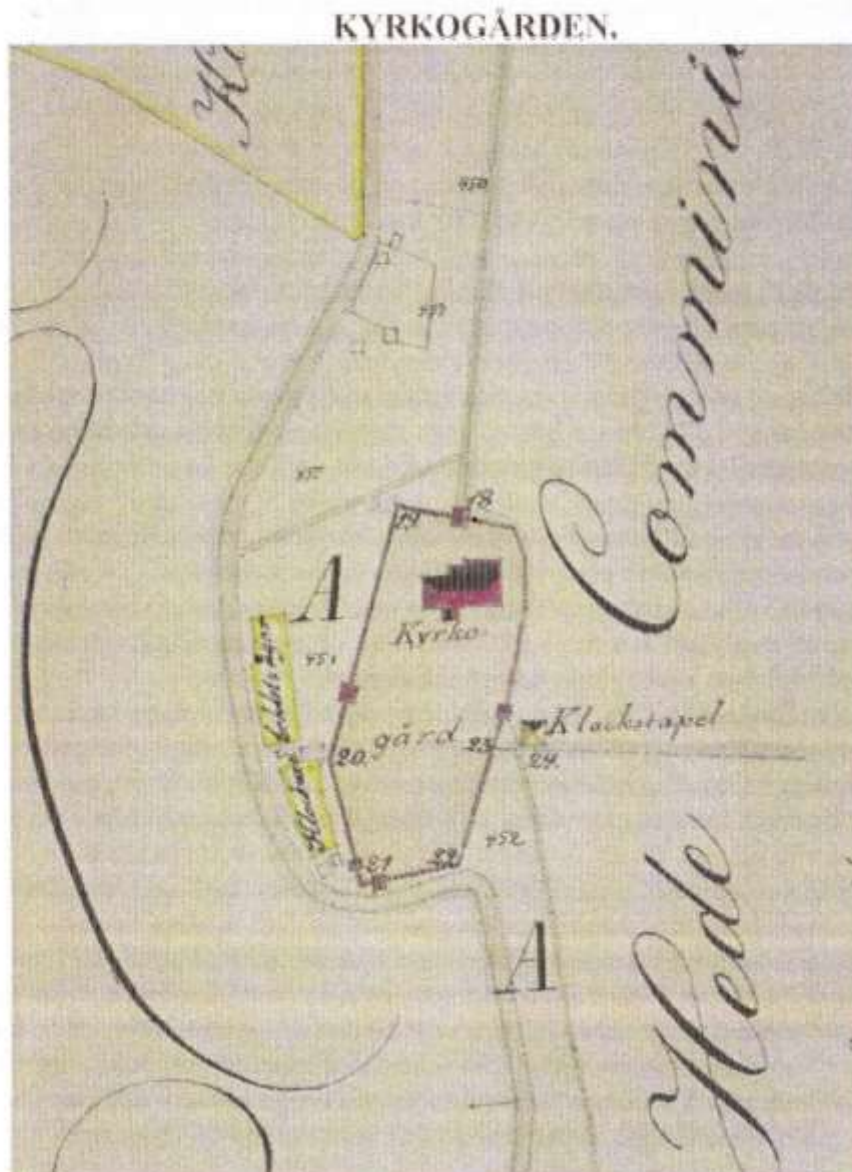
Mycket värdefull: är gravanordningar som har kulturhistoriskt värde och verkligen ska bevaras när gravrätten upphör. De får inte återanvändas.

Värdefull: avser de gravvårdar som har kulturhistoriskt värde och som är värda att bevara med hänsyn till kulturmiljön på hela begravningsplatsen och som kan återanvändas, utan eller med försiktig omarbetning.

Övriga: utgörs av gravvårdar som inte är av kulturhistoriskt värde. De kan bortföras, men av miljöhänsyn eller andra skäl kan de återanvändas.

Med Kulturminneslagen och den Kulturhistoriska inventeringen av gravvårdar på Möklinta kyrkogård som grund, ska detta bevaras: Alla gravvårdar före 1900. Alla gravanordningar av järn. Gravvårdar som är unika. Gravvårdar som är representativa för sin tid. Gravvårdar över viktiga personer, "Fattiggravarna" och Allmänna linjen i kvarteren C och D. Vid en senare genomgång av gravvårdar på kyrkogården föreslogs, att hela kvarteret G skulle bevaras intakt. Kvarteret har en mycket stor variation av gravvårdar, både utseendemässigt och tidsmässigt. Där finns kyrkogårdens enda järnstakets gravplats och den enda bevarade grusgraven. Väl värd att bevara. Vi utelämnar här de gravplatser som finns inne i kyrkan, gravhällarna.

Den intresserade kan läsa om dem och andra gravvårdar, kyrkans och kyrkogårdens historia i mina böcker: "En bok om Möklinta socken" och "Möklinta förr och nu". Kan köpas av författaren; Gunnar Larsson Möklinta.

Karta över kyrkogården med "bogårdsmuren och stiglucksportarna" ca 1850. På bilden är fem portar utmärkta. Klockstapeln står här utanför kyrkogården. Den äldsta "Äsvägen" kommer från norr till porten nr 18, går förbi klockstapeln och följer åsen vidare mot Broddbo. Den gamla vägsträckningen, ändrad på 1960-talet, mellan prästgården och kyrkogården syns också.

"Möklinta år 1899". Personer längst upp från vänster; kyrkoherde Per Johan Wallén, komminister Carl Jansson, klockarna och organisterna Gustaf Landin och hans son Robert. Nedre raden är kyrkvårdarna.

Del av kvarter G och H sett från kyrktaket år 2004.

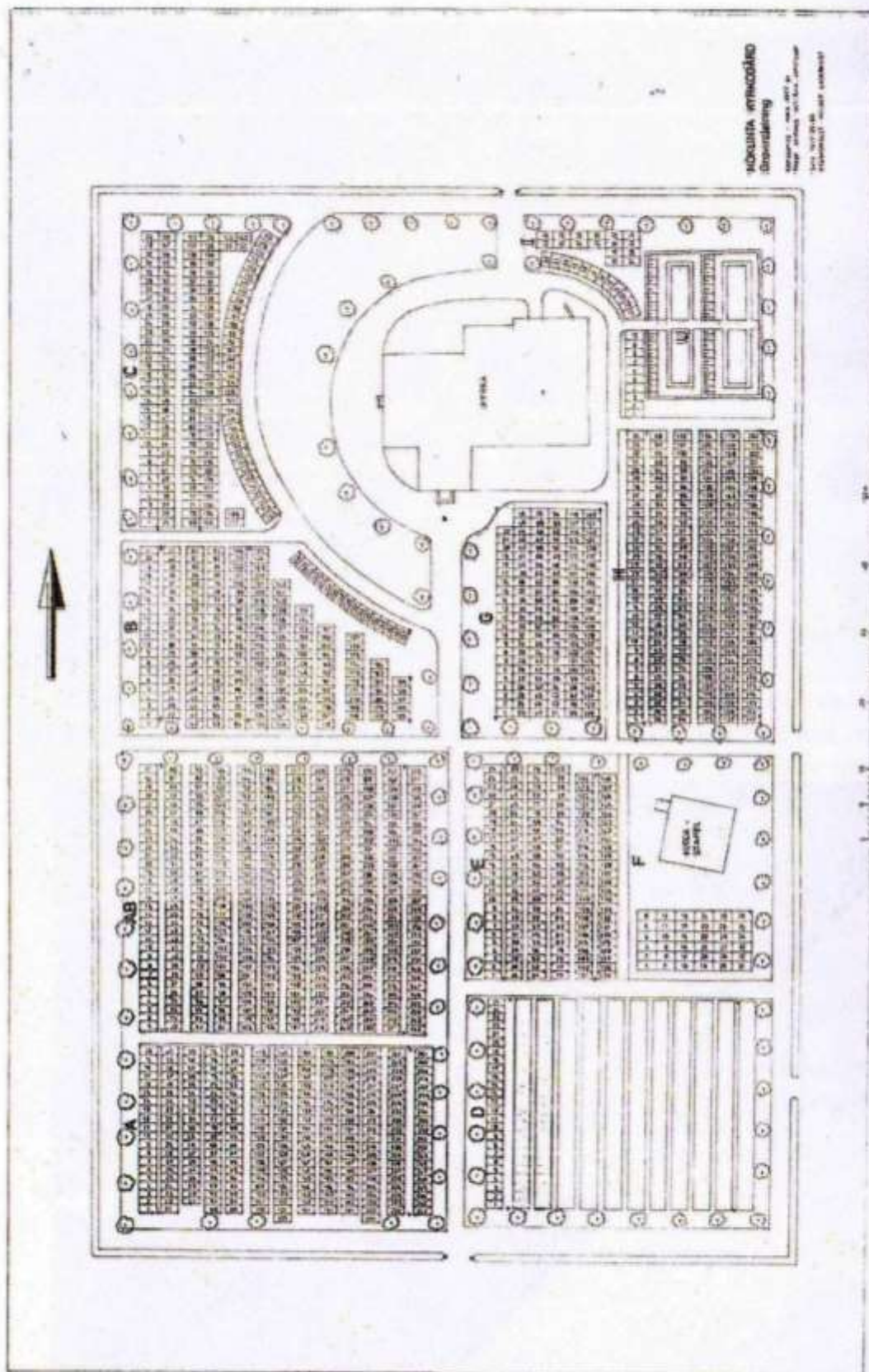
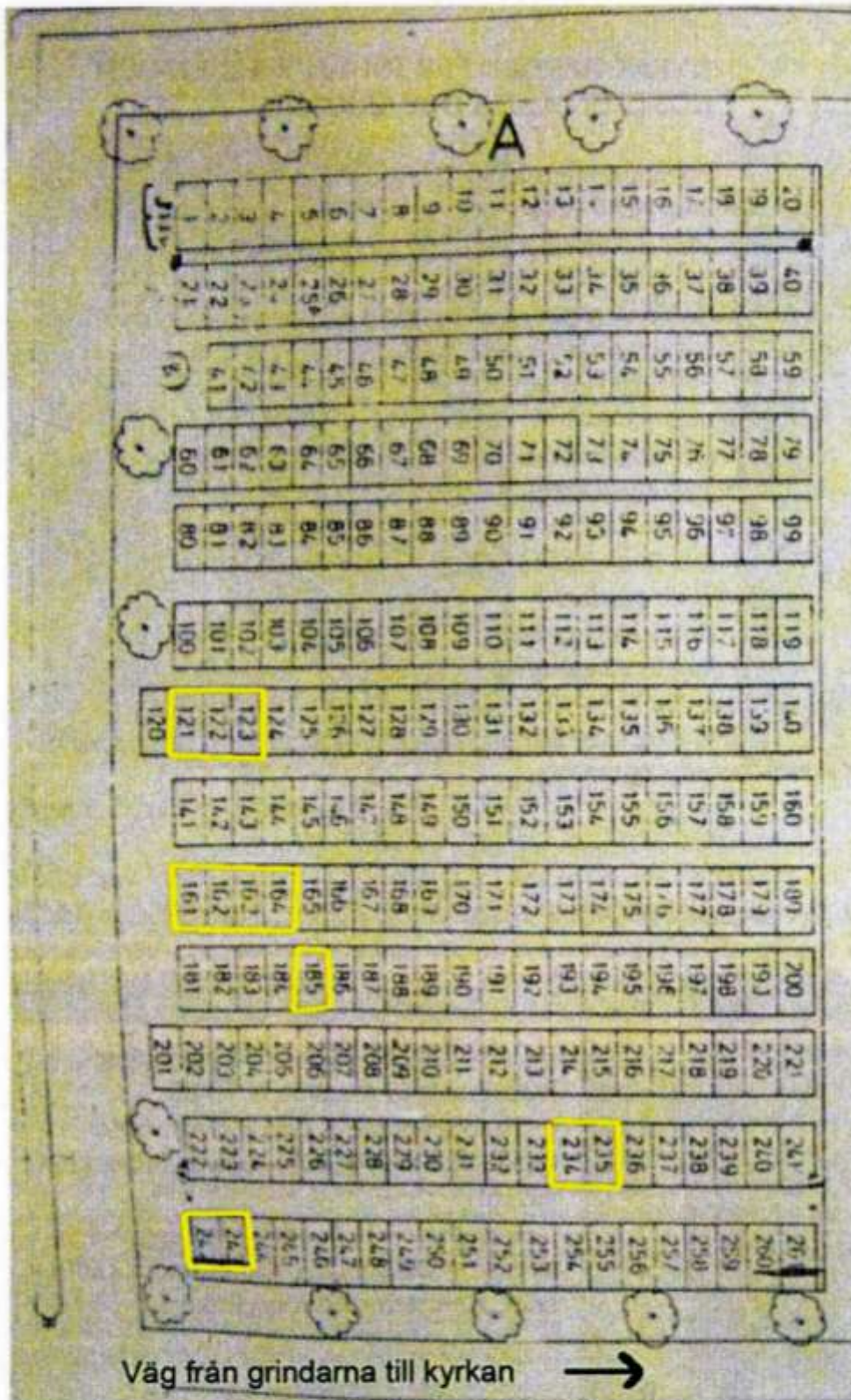

Bild 8. Gravkarta över Möklinta kyrkogård. Kvarter U är urnlunden. Minneslunden ligger norr om U, utanför kartan. Lapidariet ligger norr om kyrkan, väster om kvarter I.

KYRKOHERDEN PER JOHAN WALLÉN OCH HUSTRUN ANNA OBBARIUS.

Församlingens kyrkoherde 1898-1921

Han var: "en god sångare och deltog på många möten
som nykterhetstalare".

En mycket fin gravvård med bildmotiv och texten "Jag
vet att min förlossare lever".
"Vården rest av en tacksam församling"

Det är den första gravvården på vänster sida som
kyrkobesökaren möter.

Det finns inte så många liknande gravvårdar kvar på
kyrkogården.
Den visar hur en gravvård från slutet av 1800-talet
kunde vara utformad.

Har ett stort kulturhistoriskt värde.

Kvarter A, rad 13, nummer 242-243.

EMANUEL BEHM var församlingens
kyrkoherde under åren 1870-80.

Om honom sades det: "att han ägde
musikaliska anlag och ett stilla oförargligt
väsen".

Gravvården är en hög, fint huggen sten
av en modell som var vanlig under 1800-
talet. Kalksten med förgyllt kors

Kvarter A, rad 10. nummer 185

Ett vackert järnkors.

NILS MAGNUS SWEDERUS och hustru CHRISTINA. Swederus var kyrkoherde under åren 1853 till sin död, 1866.

Prästgården ansågs under hans tid vara, "som ett mönster för patriarkalisk enkelhet, arbetsamhet och ordning".

I hans grav nedlades samtidigt gossen Jan Erik. Seden att begrava små barn tillsammans med en vuxen var vanligt förr. Anledningen till att man gjorde så var, att det medförde mindre grävningsarbete.

Kvarter A, rad 9, nummer 161-162

Under den första tiden av sin tjänst här i socknen fick Swederus den tunga plikten att tillsammans med komministern Axel Odelberg, närvara och assistera vid avrättningsplatsen i Broddbo, där de två sista halshuggningarna i socknens historia ägde rum år 1855.

Kvarter A, rad 9, nummer 163-164.

En ovanlig och fin, gammal gravvård av sandsten och marmor.
PATRON MATHIAS ANDERSSON OCH HANS HUSTRU,
MARGARETHA, FORSBO GÅRD.

Matthias var mycket aktiv inom församlingen.

Gravvården är återanvänd, inskription på baksidan:
HÄR HVILAR ANNA MARGARETA EKROTH OCH HANDLAREN
JOHAN LEONARD EKROTH, BENNBÄCK.

Mathias och hans hustru skänkte år 1855
en vinkanna av silver till kyrkan.

På halsen står: TILL MÖKLINTA
KYRKA AF M ANDERSSON PÅ
FORSBO.

Gravvård av svart granit med kors omslingrat av växter.

H. HV, (här vilar) A. E. ENGSTRÖM FRÅN WESTERBO, DÖD 1896 OCH HUSTRUN ANNA AMANDA, död 1932.

Bedöms vara mycket kulturhistoriskt värdefull på grund av sin höga ålder.

Kvarter A, rad 7, nummer 121-123.

Gjutjärnskors med försänkt metallplatta.

ERIK LARSSONS FORNEBY FAMILJEGRAV.

Gravvården bedöms vara mycket kulturhistoriskt värdefull på grund av sin höga ålder.
Gjutjärnskors är ovanliga på Möklinta kyrkogård.

Kvarter A, rad 12, nummer 234-235

B

Väg till kyrkan →

Kvarteret B

En mycket kulturhistorisk
intressant gravvård. Höjd 1,85 cm
Den avhuggna trädstammen,
symboliserar det avbrutna livet.

"HEMMANSEGAREN L. A.
KIHLOGRENS
FRÅN KANIKBO
FAMILJEGRAF".

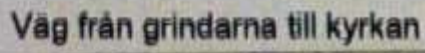
Kvarter B, rad, 9, nummer 160-161.

En gravvård av gammal, modell.
Kulturhistoriskt mycket värdefull.

J. E. ANDERSSONS HILLERSBO
FAMILJEGRAV.
Död år 1905.

Kvarter B, nummer 185-187.

D

Askgravplate

NORR

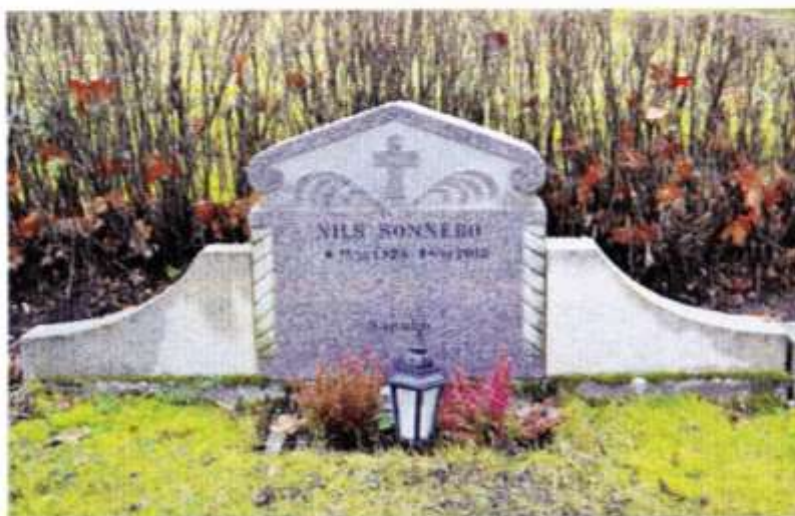
Kvarteret D.

Kvarter D, rad 1, nummer 13 och 14.

Gravvården bedöms vara mycket kulturhistoriskt värdefull. Vården ingår i en helhet med intilliggande vårdar. Dess låga, breda utseende är typiskt för 1930 och 40-talet och placeringen längs mittgången ger ett miljöskapande värde. Grå granit med huggna kolonner och upphöjt kors.

JOH. ERIKSSON, SONNBO OCH HUSTRUN EMMA KAROLINA.

Kvarter D, rad 1, nummer 15 och 16.

Samma bedömning som ovanstående gravvård.

NILS SONNEBO.

Kvarter D, rad 1, nummer 20 - 23.

Gravvården bedöms som mycket kulturhistorisk värdefull. Ligger efter mittgången och ger ett högt miljöskapande värde.

Den vänstra gravvården:

J. A. JOHANSSONS HILLERSBO FAMILJEGRAV.(Far till Edvin.)

Den högra:

EDVIN JOHANSSON HILLERSBO FAMILJEGRAV.

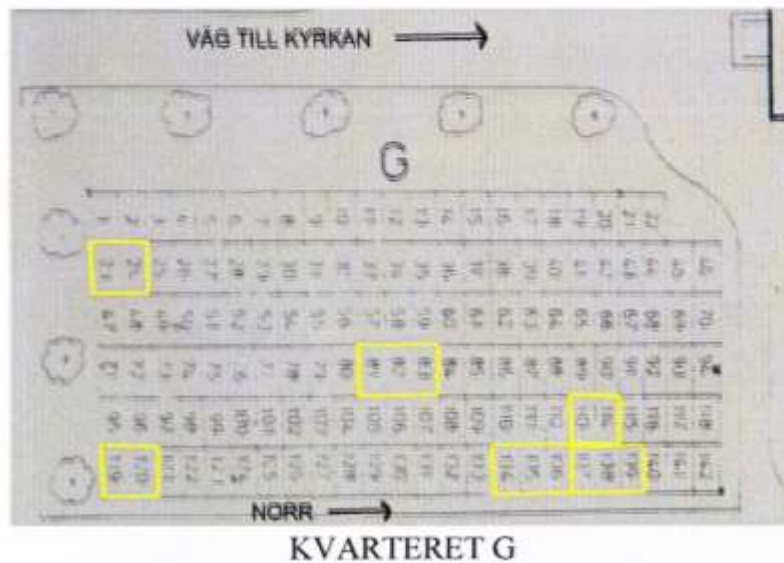
Den bakre, östliga delen av kvarteret D har många ensamgravar med mindre och enklare gravvårdar. Gravarna ligger i kronologisk ordning från 1930 och framåt.

I kvarteret finns många gravar med vita, enkla träkors. Det var det äldsta sättet att markera en grav. Ett kors eller en trästicka.

De sades när de första trästickorna eller korsen uppsattes över en grav, att de skulle hålla i tre generationer, eller lika länge som minnet av den döde lever kvar.

Kvarter G, rad 2, nummer 23-24. Familjen Sunds Familjegrav.

Mycket kulturhistoriskt värdefull. Det enda gjutjärnsstaket som finns kvar på Möklinta kyrkogård. Före år 1950 fanns många liknande staket. Dessa togs bort och gravplatserna besåddes med gräs.

BONDEN OCH NÄMNDEMANNEN PER JANSSON FRÅN GÅRDEN SUND, DÖD 1883, HANS HUSTRU CHARLOTTA ERSDOTTER, DÖD 1914, DERAS DOTTER, JOHANNA CHRISTINA JOHANSSON, DÖD 1935. SAMT OGIFTA DOTTERDOTTERN SIGNE MARIA SUNDIN, DÖD 1973. SIGNE MARIA KREMERADES OCH URNAN NEDSATTES I FAMILJEGRAVEN

Kvarter G, rad 4, nummer 81 - 83.

En gravvård med två vita duvor och två händer som fattar om varandra.
Duvan är en symbol för den fågel som Noa släppte ut ur arken för att finna torrt
land. Det är också trons symbol.

KYRKOVÄRDEN AUGUST ERIKSSON OCH HUSSTRUN HELENA
CHATRINA SAMT SONEN AUGUST ERIKSSON.

Kvarter G, rad 5, nummer 113 - 114.

Gravvården bedöms vara mycket kulturhistoriskt värdefull på grund av sin höga ålder, 1890-talet. Svart granit med polerat kors och slingor.
KYRKOVÄRDEN & HEMMANSÄGAREN ANDERS ANDERSSON FRÅN
KLINTA OCH HANS MAKAS CHRISTINA ANDERSSON.

Kvarter G, rad 6, nummer 119 - 120.

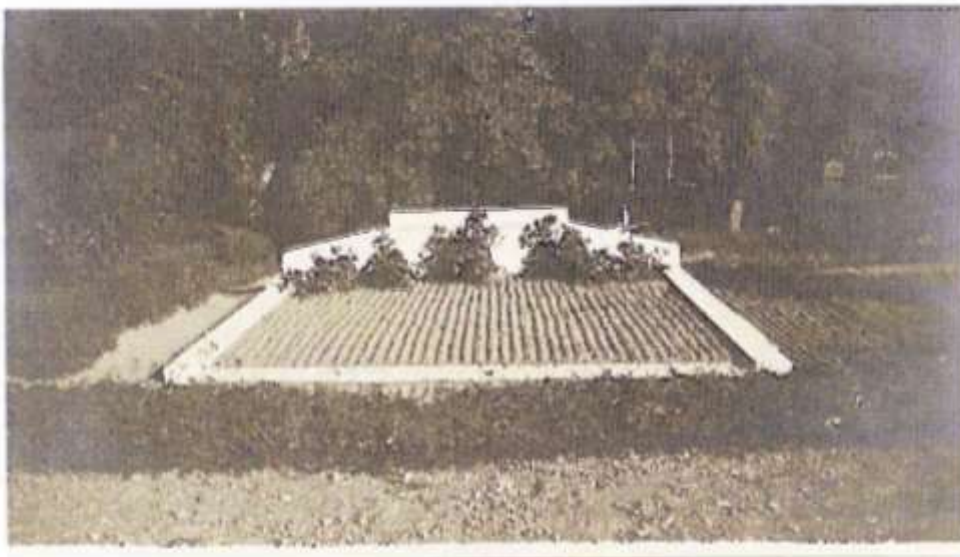
ERIK LARSSONS NORDANKIL FAMILJEGRAV.

Fortsättning på nästa sida

Den enda kvarvarande grusgraven av det stora antal som tidigare funnits på kyrkogården. Graven är omgärdad med stenskanter och har ett gravklot av sten i varje hörn.

Gravklot är en kvarleva från järnåldersgravfälten och hör samman med solen och gamla begravningsseder. Det finns ett liknande gravklot av sten på järnåldersgravfältet "Vibacken" i Sunnankil.

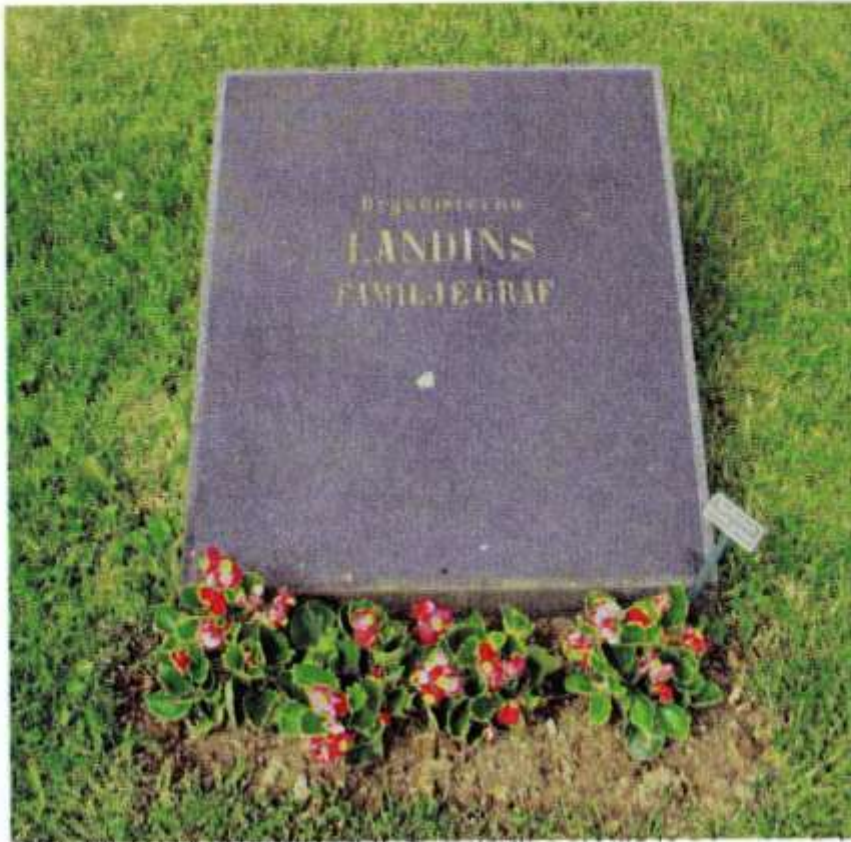
Grusgravarna skulle mönsterkrattas före söndagens gudstjänst. På 1950-talet bestämdes att det skulle vara gräs på gravarna. Samtidigt togs alla buxbomshäckar runt gravarna bort

Borttagen grusgrav på kvarter H.
Folkskoleläraren Alrik Sahléns familjegrav.

Kvarter H omkr. 1930.
Fotograf, folkskoleläraren Arik Sahlén.

Kvarter G, rad 6, nummer 134 - 136.

ORGANISTERNA LANDINS FAMILJEGRAF

KLOCKAREN, ORGANISTEN OCH FOLKSKOLELÄRAREN GUSTAF LANDIN, FÖDD ÅR 1816. DÖD ÅR 1900 OCH HANS HUSTRU ANNA GRETA, FÖDD VÅHLSTRAND, DÖD ÅR 1910 SAMT SONEN GUSTAF ROBERT LANDIN, DÖD ÅR 1907 OCH HANS HUSTRU, ANNA KRISTINA JOHANSSON, DÖD ÅR 1927.
SAMT ROBERT LANDINS DOTTER, SJUKSKÖTERSKAN ANNA MARIA OLIVIA LANDIN, DÖD ÅR 1961.

Gustaf Landin tog organistexamen år 1836 i Västerås. År 1842 blev han ordinarie klockare, organist och folkskolelärare i Möklinta. Han var socknens första ordinarie folkskolelärare, årsbarn med folkskolestadgan.

Hans tjänstgöring varade under 8 kyrkoherdar eller i 64 år.

Gustaf Landin var skicklig fiolspelare, sångare och komponerade många låtar. Han var anlitad på bröllop och andra högtidsdagar, även på danser spelade han. Vid 3000 personers jordafärd har hans klangfulla stämma ljudit och lika många barn har han vaccinerat.

Han gick i kyrkan varje söndag i 75 år och vid hans begravning 27 maj 1900, deltog 1000 personer.

Sonen Robert var också skicklig fiolspelare och sångare.

Kvarter G, rad 6, nummer 137-139.

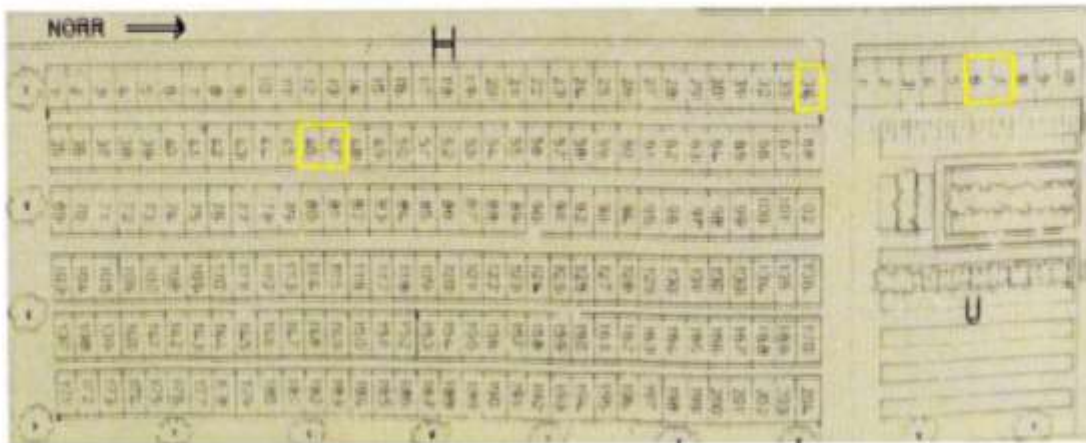
HEMMANSÄGAREN A. J. ANDERSSON FRÅN KLINTA OCH HANS
MAKA ANNA KAROLINA.

Gravvården bedöms vara mycket kulturhistoriskt värdefull på grund av sin höga ålder, 1894. Gravvården är av svart granit och har polerat kors med segerkrans.

En gammal fin gravvård.

Anders Andersson ägde gården "Skottes" i Klinta.

Kvarteret G Har en stor variation i gravvårdar, både utseendemässigt och tidsmässigt.

Kvarter H och I. Ligger öster om kyrkan.

RIKSDAGSMANNEN J. E. JOHANSSON, FORNEBY DÖD ÅR 1889, OCH HANS MAK, ANNA ELISABET, FÖDD ANDERSSON. Riksdagsman i andra kammaren 1867-84. "I riksdagen kom han snart att intaga en betydande ställning". "För hemorten blev hans verksamhet till stort gagn".

Han var även urmakare och en skicklig musiker. Folkhögskoleföreningens första ordförande.

Medverkade aktivt till att Sala silverhyttas vattensystem torrlades och den jord och skog som stått under vatten i 350 år återigen kunde brukas av sina ägare. Detta medförde ett stort uppsving för bönderna i Möklinta.

Kvarter H, rad, 1, nummer 34.

Gravvården bedöms vara mycket kulturhistoriskt värdefull på grund av sin höga ålder. Av finhuggen sten med högt kors och plåt:
Älskad i lifvet. Saknad i döden.

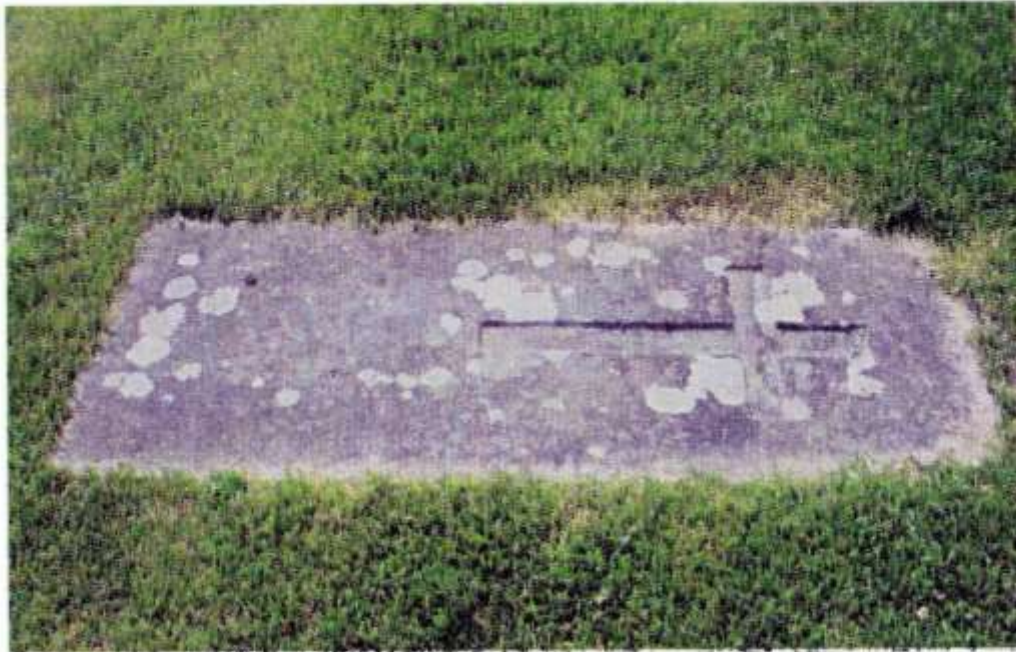

FANJUNKAREN VID
K. DALREGEEMENTET
JOHAN GUSTAF GARFVÉ, FÖDD
1855, DÖD 1911.
OCH HANS MAKAS
ANNA KRISTINA f. FREDRIKSSON
FÖDD 1841, DÖD 1896

Kvarter H, rad 2, nummer 46-47.

Kulturhistoriskt mycket värdefull. "Tacksamma barn reste vården"
Natursten, den högsta på kyrkogården.

Johan Gustafs far, Edvard Garfvé, född år 1813 bodde i Vreten, och var
byskollärare i Möklinta
Ett av hans barn, Karl Wilhelm var rullgardinsfabrikant.
Rullgardinerna var handmålade och det finns säkert någon sådan kvar här i
socknen

Kvarter I, nummer 6-7. "Brovalliska graven".

Liggande häll av kalksten med försänkt kors. Ingen inskription. Mycket kulturhistorisk intressant. Det är den enda liggande gravhällen på vår kyrkogård. Den har ett personhistoriskt värde genom de tydliga instruktioner som den gravlagde gav för sin vård.

KOMMINISTER AXEL ODELBERG, FÖRSAMLINGENS KOMMINISTER
UNDER TIDEN 1843 - 1871. FÖDD ÅR 1793. DÖD ÅR 1871.

Han skrev själv, "detaljerade anvisningar inför begravningen", hur den liggande gravstenen skulle se ut, hur kistan skulle tillverkas och hela begravningsritualen.

"Begrafs i Brovalliska grafven på 4 alnars djup, (2,4 m). Väljas ut några flata stenhällar eller om möjligt en enda stor häll, som kan huggas af Norman i Forneby till betäckning. Begravningen sker en söndagsmorgon vid sammanringningen i grafven.

Kistan kittas i alla qvistar och fogningar. Låcket fästes med så kallade träskrufvar af jern, 3 utåt vardera sidan, 2 vid hufvudet och 2 vid fötterna. A. E. Larsson i Forneby gör kistan af 1 ½ tums plank och skaffar skrufvar, målar och kittar, äfven sedan låcket är påsatt.

Anhålles att vid nedgåendet från predikstolen hela psalmen 448 sjunges och efter altartjänsten till slutpsalm 490:5.

Hela kistans öfre kant belägges med kitt och låcket nedkläms deruti. Kistlåckets takbräde bör vara 4 tum bredt ända utåt".¹

¹Uppgift av Nils Olof Johansson, Nässelbo

GRAVVÅRDAR UPPSTÄLLDA BAKOM KYRKAN, "LAPIDARIET".

FLYTTADE FRÅN SIN URSPRUNGLIGA PLATS.

ALLA HAR ETT STORT KULTURHISTORISKT VÄRDE.

DEN EFTERFÖLJANDE BESKRIVNINGEN AV GRAVVÅRDARNA,
BÖRJAR FRÅN VÄNSTER.

Stående finhuggen kalksten med nygotisk spetsbåge.
"Den har ett tidstypiskt utseende för det sena 1800-talet".

"H. H. KYRKVÄRDEN J. A. ANDERSSON, FORNEBY, FÖDD ÅR 1823,
DÖD ÅR 1875.
OCH DESS HUSTRU STINA JANSBOTTER, FÖDD ÅR 1826, DÖD ÅR
1877,
SAMT DERAS DOTTER, HEMMANSEGAREN J. E. JOHANSSONS
FORNEBY HUSTRU, ANNA MARGARETA,
FÖDD ÅR 1855, DÖD ÅR 1878".

"Anders Hans" - Åkerfeldts i Forneby.

Stående finhuggen kalksten med försänkt stjärna. Sent 1800-tal.

"H. H. HEMMANSEGAREN O. PERSSONS
LISSELBO HUSTRU CH. JANSBOTTER.
FÖDD ÅR 1799, DÖD ÅR 1892".

"Per Ors"- Forsbergs i Lisselbo.

Stående svart granit med polerade slingor.

"H. HV.KYRKOVÄRDEN &
HEMMANSEGAREN ANDERS
DANIELSSON, FÖDD ÅR 1827, DÖD
ÅR 1901, FRÅN ÖSTERVAD OCH
HANS MAKÅ KARIN
GUSTAFSSON, FÖDD ÅR 1832, DÖD
ÅR 1901".

"Guffars" i Östervad.

Stående svart granit med polerat kors och
palmsblad.

"H. V. LANDTBRUKAREN O. ERIKSSON,
LÄCKENBO.
FÖDD ÅR 1861, DÖD ÅR 1910".

"Mass" i Leckenbo.

Stående svart granit. Polerad oljelampa med slingor.
Höjd 1,85 m.
En gravvårdstyp som var vanlig i början av 1900-talet.

"HEMMANSÄGAREN E. J. ERIKSSON I WIGELSBO,
FÖDD ÅR 1832, DÖD ÅR 1907
HUSTRU ANNA KRISTINA JANS DOTTER
FÖDD ÅR 1832, DÖD ÅR 1901".

"Lasses" i Vigelsbo.
Morfars farfar till Margareta Alkstål.

Stående finhuggen grå granit med
försänkt kors.
Tidstypiskt utseende för det sena
1800-talet

"H. HV. HEMMANSEGAREN A. B.
ABRAHAMSSON WIFVASTBO.
FÖDD ÅR 1831, DÖD ÅR 1893.
SÖRJD O SAKNAD AF MAKAS O
BARN".

"HÄR HVILAR HANDLAREN I
ARBOGA W. SUNDSTRÖM,
FÖDD ÅR 1830 DÖD ÅR 1868".

Stående finhuggen kalksten
från sent 1800-tal.

TEXT OCH FOTO, ©

GUNNAR LARSSON
2015.

OTRYCKTA KÄLLOR OCH LITTERATURFÖRTECKNING.

Gravregister. Sala - Norrby - Möklinta pastorat.
Kulturhistorisk gravvårdsinventering. Västmanlands läns Museum.
Sockenstämmo- och kommunprotokoll från Möklinta församling.
Möklinta sockens församlingsböcker.
Tidningsartiklar ur Sala Allehanda och Sala Posten.
Eget gårdsarkiv.
En bok om Möklinta socken. Gunnar Larsson. Eget förlag, 1998.
Möklinta förr och nu. Gunnar Larsson. Eget förlag, 2013.
Minnets stigar. Hans Hammarskiöld. Anita Theorell. Per Wästberg.
Värnamo 2001.

Lars Olof Th. Bergmark, *Möklinta Kyrka i tjugo verser varav aderton framsagda av dess skyddshelgon Divus Faber, Den Heliga Smeden:*

Möklinta Kyrka

*i tjugo verser varav aderton framsagda
av dess skyddshelgon Divus Faber,
Den Heliga Smeden*

Möklinta Kyrka är en medeltida kyrka som måste upplevas. Att fira gudstjänst i helgedomen är en upplevelse eftersom man inandas den medeltida atmosfären samtidigt som man lever i en helt annan tid än när den byggdes.

De människor som möjliggjorde och byggde denna kyrka i nordöstra Västmanland i Västerås stift tillägnas denna lilla skrift.

En resa genom kyrkan kan bli en färd i evigheten ...

Möklinta Prästgård mars 2015

Lars Olof Th. Bergmark

Omslagsbilden
föreställer Möklinta kyrka och klockstapel i höstskrud.
Foto: Lars Olof Th. Bergmark

I

Se! Möklinta kyrka och klockstapel står
på åsen sida vid sida.
Så har de gjort i månghundra år
med utsikt mot skogarna vida
Väl inne i kyrkans högvälvda rum
bakom ekport och vapenhus
bor kärlekens evangelium.
Och en röst hörs i tidens brus ...

II

-Välkomna från världens brusande gång!
Jag är den heliga smeden.
Välkomna från tidens buller och bång
till en gudsfrid som hör till Eden!
Vem är jag? En smed ifrån Botebo
som smitt kyrkportens järnbeslag
för 500 år sedan och nu njuter ro
i min grav till uppståndelsens dag.

III

Jag vilar under golvet i Marias kor
och hit har från när och fjärran
kommit arna, längtande människor
för att få hjälp och bot av Herran.
Ty många under har skett vid min grav
allt sedan medeltid
och synd och elände lyfts av
och bytts mot gudomlig frid.

IV

Jag dömdes till döden och las i en båt
i Älven uppströms vid stranden
för ett brott jag gjort och jag flöt nedåt
men räddades av Den Heliga Anden.
Jag flöt i land. Så kan under ske.
Och som tack till min Fader, så god,
smidde jag portens beslag - ett, tu, tre!
Åh, jag brann av iver och mod.

V

Låtom nu se oss i kyrkan omkring!
Upplyftom hjärta och öga!
Där! Åtta figurer som dansar i ring
bland valven de fagra och höga!
Till antal som Noas familj på sin tid,
när syndernas flod vällde fram.
Minns! I hans ark rådde himmelsk frid!
Så stolt den på vågorna sam.

VI

En bild av de saligas eviga dans
i himlen hos Gud, som förbarmar
sig, är de åtta gestalternas mäktiga krans,
där de jublar med lyfta armar.
Låtom oss nu vända vår blick mot öst
där kyrkans altarskåp står
och utan att vi hör någon människas röst
vår predikan av skåpet vi får.

VII

Anno 1513 i Antwerpens stad
gjordes figurer av ek som förgylldes.
De sattes i nischer i rad efter rad
så skåpet till brädden fylldes.
Och nu är det här, en dyrbar klenod,
med glans som av Salomos guld.
Hör! Det predikar: -Gud är god,
som tvager vår synd och vår skuld!

VIII

Se! Här föds han i Betlehems stall
bland herdar och män så visa!
Och från himlens höjd framtonar en trall
när en änglakör Gud vill prisa.
Vi ser också lidandets mörka dag.
På korset på Golgata, där
hänger vår Frälsare, pinad och svag!
Vårt lidande är det han bär!

IX

Rakt ovanför altaret hänger ett ur
som utmanar tempelfriden,
en anonym donation som med bravur
än visar besökaren tiden.
År 1780 sattes den opp
begäpad av kreti och pleti.
Nu efter seklers skiftande lopp
får den kraft av elektricitet, ni!

X

På väggen i norr är predikstol 'n satt
med de fyra evangelister.
Guds Ord är kyrkans dyraste skatt
som hon aldrig någonsin mister.
Se, Markus tätt vid Matteus käckt står
med Lukas och Johannes bredvid,
dag efter dag, år efter år
på vakt till den yttersta tid!

XI

Nu vänder vi ögat uppåt och fram
mot östväggens höga fönster.
Där bildar sex rutor ett grant monogram,
ett heligt bokstavsmönster.
Ett A och ett M syns däruti.
Man ser dem efter ett tag.
Men med bara helt lite fantasi
blir allt klart som en sommardag!

XII

A står för Ave, för Maria står M.
Ett Ave Maria framträder.
Var hälsad Maria! Du bär hem
till oss Jesus i enklaste kläder.
Och rakt nedanför i gyllne glans,
när kyrkan var ung och fin,
Den rena jungfrun själv återfanns,
Alma Mater på latin.

XIII

Jag hör hur du frågar. -Var är hon nu,
Maria, Guds moder den blida?
Jo, hon är med oss, kyrkans fru
på väggen vid kyrkans norrsida.
I Mariakoret där dopfunten står,
från 1948 av sten,
ler hon mot alla som i kyrkan ingår
så mild och jungfruligt ren.

XIV

Hon håller än barnet i sin famn,
i Mariakoret det ljusa,
där den vackra mattan har ett namn,
"Fyra årstider". Du kan höra dem susa.
I korets värdeskåp finns en skatt,
brudkronor och nattvardskärl
och Gustav Vasas bibel i skinnpärm satt
med Guds Ord för längtande själ.

XV

Passa nu på att ägna en blick
åt kyrkgångens mellersta krona
i mässing i ståtligt, fullgott skick
och tänk på att möklintaborna
med kol har köpt den! Du kan tro den ger ljus
åt alla som här brukar be!
En kostlig prydnad för Herrans hus
från år 1803.

XVI

Se nu mot väster, mot läktaren där,
hur Sancta Cecilians orgelverk blänker!
Sedan 1936 bjuds här
församlingen tonrika skänker.
I glädje och sorg spelas upp
koraler till jubel och tröst.
Och klockstapelns krämiga tupp
stämmer in med kraxig röst.

XVII

Tillbaks till A och M! De står också för
Arhangelos Mikael i vapenhuset,
Guds kämpe Mikael, som nedgör
och störtar draken i gruset.
Vår kyrkas skyddande ängel är han,
i trä från 1200-tal,
framskulpterad av en okänd man
vars mästarehand var sakral.

XVIII

Och hör nu! A och M säger än mer ...
Andreas Murmesters namn ska ej glömmas.
Han reste de kyrkoväggar vi ser.
Hans verk får av tiden bedömas.
Kring 1490 blev valven till
med figurer som dansar i fest,
som lovsjunger Herren, liksom vi vill.
På hans bröllop är du en gäst!

XIX

Gott folk! Nu är min talan slut!
Gack! Gör er inga bekymmer!
Själva vilar jag sorglös från livet ut
i den frid som blott salighet rymmer.
Men ibland så tar jag mig lite tid,
i väntan på Herranoms dom,
och täljer om Guds goda frid
i hjärta och helgedom.

XX

Så talade smeden från Botebo
som räddad ur Dalälvens vatten
smidde kyrkans port i tro,
till vakt om den heliga skatten.
Vilket under! Vi hörde själva hans röst.
Den var stark som en stämma av järn.
Och den talade till oss med glädje och tröst
om Guds nåd som vårt himmelska värn.

Så talar Den heliga smeden.

I det nuvarande Mariakoret ska han ligga begravd, Helge Smed.
En gammal processionsfana med bild av honom förstördes i en brand.
En ny, modernare från 1900-talets slut förvaras numera i sakristian.

Den heliga smedens betydelse för kyrkan är urgammal.
Till hans gravplats i kyrkan ska människor ha valfärdat och botats från sina sjukdomar.
Själva kastades Den heliga smeden i Dalälven för att sona ett brott.
Han flöt i land vid Botebo i socknens norra del och benådades.
Han ska också ha fått sin syn åter.
Som tack göt han järnbeslagen till kyrkans ekport.

Så har vi i Möklinta ett folkligt helgon, på latin benämnt Divus Faber.
Vid honom och kyrkan och Kristus kan vi flästa våra tankar
medan tidens ström driver iväg med oss alla.

Måtte vi då av nåd få finna
en god och mottagande strand
hos Gud, Vår Fader i himmelen.

Den här skriften är gratis.
Men vill Du som besökare i kyrkan lägga en ringa penning i kyrkans ljusbärare
till förmån för Svenska Kyrkans verksamhet internationellt så går det bra.
Gud välsigne Dig nu och alltid!

2:a upplagan tryckt 2015

GUIDEHANDLEDNING FÖR MÖKLINTA KYRKA

I Möklinta församling finns lämningar av 2 medeltida kapell, ett i Forneby, vid kapellbacken, och ett i Sundsbacka.

Kyrkan kan vara byggd på en förkristen kultplats. En vid slutet av 1800-talet borttagen trojaborg invid klockstapeln vittnar om det.

Kyrkans ålder. 1998 firades 500-årsjubiléum. Kyrkan började byggas på 1400-talet. Enligt bevarade handlingar var byggmästare Andreas Murmester. Då var Sverige katolskt. En äldre del från 1200-talet kan finnas inrymd i Mariakoret. Under kyrkobyggnadstiden firades gudstjänster i Forneby gamla kapell.

Stjärnvalven färdiglogs på 1490-talet. Då var Sten Sture den äldre riksföreståndare och biskop i Västerås stift var Olof Andersson.

Valven är samtida med Västerlövsta och Enköpings Vårfrukyrka, Hedemora och Torsång.

Möklintas lokalhelgon. Kyrkportens järnbeslag gjordes enligt traditionen på medeltiden av Den helige Smeden. Efter att ha dömts till döden för ett brott och kastats i Dalälven men räddats gav han detta löfte. Han anses begravd under golvet i Mariakoret. Det sägs att han i samband med det också blivit seende. Han vördas som lokalhelgon och tidigt blev kyrkan en vallfartskyrka för sjuka.

Valven berättar om himlen och saligheten. Stjärnvalvens 8 gestalter med lyfta armar framställer bildligt de 8 som räddades undan syndafloden, Noa och hans hustru, Sem, Ham och Jafet med hustrur. Varje gestalt kan också motsvara en av de 8 saligprisningarna som Jesus inleder Bergspredikan med.

Medeltidens arkitektur gömmer på djup, men tillgänglig symbolik.

Korfönstrets hemlighet. Ovanför östra fönstret och altaret finns ett pyramidliknande fönster. De 6 rutorna bildar bokstäverna A och M. De betyder Ave Maria (Var hälsad Maria) och vill visa på Jesu moder Maria. . A och M är också initialer i Arangelos Mikael och peka på honom som kyrkans skyddsängel.

A och M är även Andreas Murmesters initialer. Han reste enligt gamla handlingar kyrkans murar.

Altarskåpet berättar.

Altarskåpet är från Antwerpen ca1510. Längst ner framställs Jesu födelsehistoria och i mitten Jesu död på korset. På flygeldörrarna kan man längst upp till höger se "Himmelsfärden" under den "Uppståndelsen" och nederst pingstens "Andens utgjutande över de första kristna". Översta dörren till vänster framställer "Ecce Homo!" (Se människan!) dvs Jesus inför Pilatus, under den "Jesus ber i Getsemane örtagård" och nederst "Tillfångatagandet".

Klockan över altaret donerades till kyrkan år 1780 och har i alla tider varit föremål för församlingens begrundan.

Korväggens båda nischer till höger om altar Här förvarades det vid nattvarden invigda och överblivna brödet som sedan delades ut till de sjuka vid nattvard i hemmet. Även vin som skulle användas kunde förvaras här. Då hade de dörrar. Det har de inte nu.

Gravhällarna framför altaret. Den till vänster har tidigare legat i kyrkans mittgång och i samband med flytten gått av på ena sidan. Den är rest över 1600-talskyrkoherden Petrus Petraeus under vars tid klockstapelns 3 klockor göts om på kyrkbacken och vars söner skänkte mässingskronan ovanför koret till minne av sin far.

Den till höger kallas av gammalt för brudhällen. Här tog brudgummen emot sin brud. Den är till minne av kh Nicolaus Erics Lindemontanus 1571-1653 som var präst i Möklinta i 29 år.

Mariakoret. Här finns dopfunten från 1948. Koret kallades för Kuren och här anses Den helige Smeden ha sin gravplats. På norrväggen ses en 1400-talsträskulptur av Jungfru Maria med blå, gula och röda färgfragment kvar. Mariaskulpturen stod från början, dvs på katolsk tid, där altarskåpet nu är. Men i och med Gustav Vasas reformation av kyrkan på 1500-talet så fick Maria flytta på sig, i en del kyrkor till någon skräpbod eller vind. Möklinta församling har återgett Maria en fin plats i kyrkan.

I Mariakoret finns även värdeskåpet med bl a brudkronor, kyrksilver och Gustav Vasa-bibeln från 1541 i original.

Mikaels-skulpturen från 1200-talet kan ses i vapenhuset. Den framställer ärkeängeln Mikael som trampar ner draken, en symbolisk bild av kristendomens seger över hedendomen. Observera namnlikheten med Mikael och Möklinta! Redan namnet antyder att Mikael låg bra till för Möklinta som lokal skyddsängel.

Predikstolen. Underdelen är från 14-1500-talet. Överdelen med de 4 evangelisterna Matteus, Markus, Lukas och Johannes är från 1600-talet.

Kyrkorgeln är från 1936 och tillverkad på A Magnussons orgelfabrik i Göteborg. Kyrkans gamla orgelverk förvaras på Hembygdsgården.

Vapenhuset. Här lades vapnen av innan gudstjänsten. Kyrkfrid gällde som lag från 1200-talet. Till höger i vapenhuset finns en nisch där ett vigvattenkar stått. Här kunde medeltida kyrkobesökare

doppa fingrarna i vattnet och bestänka sig i Faderns, Sonens och den Heliga Andens namn. I taket ses målade konsekrationsskors som sedan invigningen fungerat som avvärjningstecken mot det onda.

Kyrkporten med järnbeslag har tidigare varit innerport. Järn-smidena har ontavvärjande syfte.

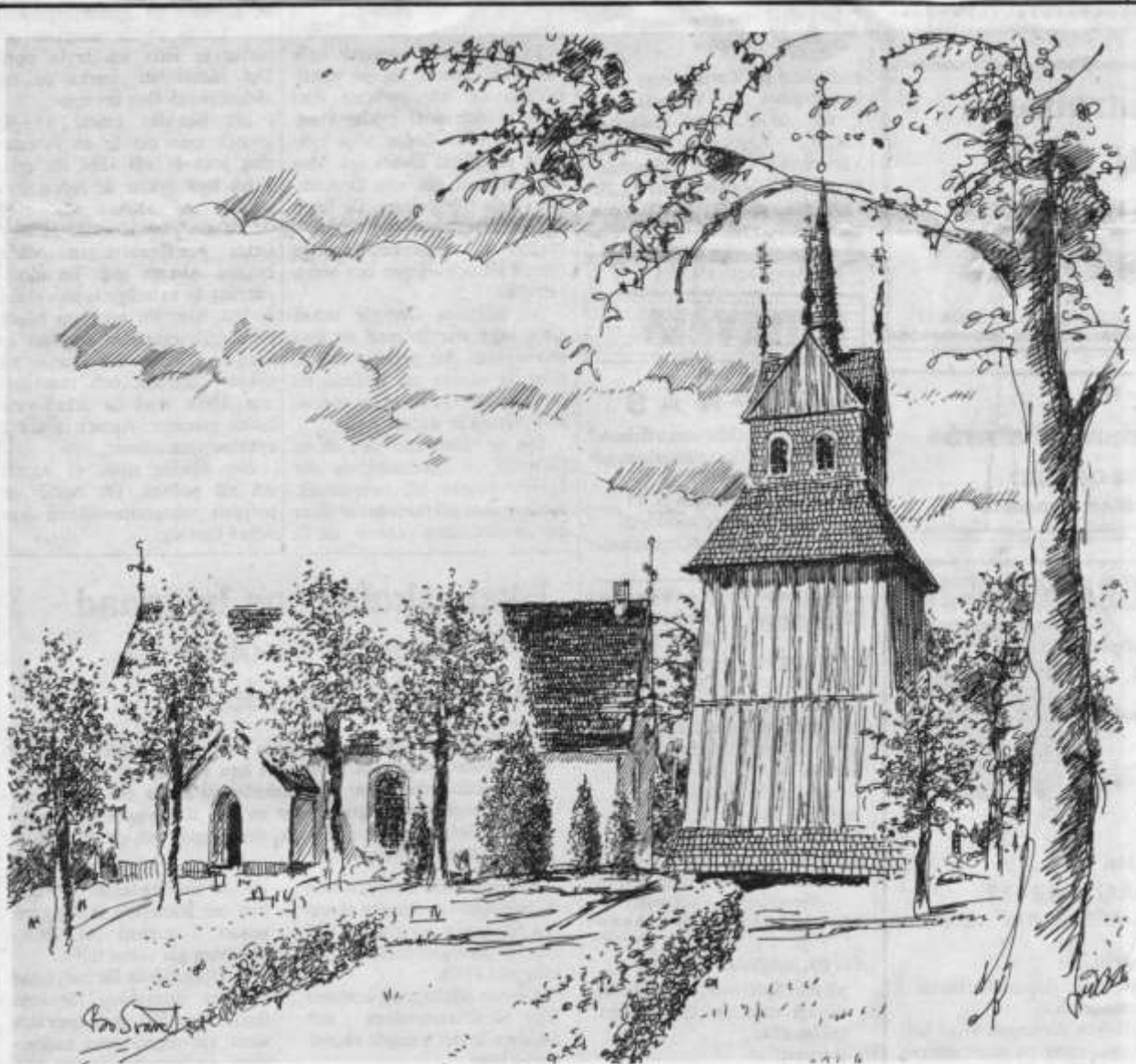
Kyrkomuren som förr omgav kyrkan hade portar med stigluckor men förföll och revs ca 1890. Stenar grävdes ner under kyrkgångarna. Den markanta upphöjningen i kyrkbacken visar var kyrkomuren tidigare gick.

Klockstapeln. Från början hade kyrkan "takryttare" (ett klockbärande litet torn mitt på kyrktaket). 1634 slog åskan ner och 1690 restes den första klockstapeln. Den byggdes om och förstärktes och nuvarande klockstapel fick sitt utseende 1828. Tre klockor finns i stapeln. Mot öster nedanför stapeln kan man än i dag se gamla numrerade kyrkstallar. I en av dem förvaras kyrkans gamla ståtliga likvagn.

Prästgården har 1818 som årtal. Ett flertal mindre byggnader har legat på kyrkogårdens södra sida. Den sista kung som besökte Möklinta var Fredrik I på 1700-talet. Han gästade den gamla prästgården som låg mellan kyrkan och nuvarande prästgård på södra sidan av kyrkan. Såväl Karl IX som Gustav Vasa ska på resor norrut eller söderut ha passerat Möklinta.

Minneslunden ligger nordost om kyrkan och har kompletterats med en askgravplats öster om häcken längst ner mot Prästgården.

Sala Allehanda 1977:

Kyrkor i Sala kontrakt:

Klockstapel från 1600-talet ger särprägel åt Möklinta k:a

MÖKLINTA vackert belägna kyrka med utsikt över Storsjön från kyrkbacken får bli vår "midsommar-kyrka." Kyrkan är något yngre än flertalet kyrkobyggnader inom Sala kontrakt — den härstammar från 1300-talets senare del. Klockstapeln är från 1600-talet och

har fått behålla sitt ursprungliga utseende. Kyrkan har ett nederländskt altarskåp från 1500-talet som förnämsta sevärdhet. Kyrkdörren i vapenhuset har konstsmidda beslag tillverkade av "den helige smeden."

Västmanlands Nyheter:

VN Fredagen den 16 april 1982

9

Våra kyrkor i Västmanland

Varför inte göra en vårutflykt till Möklinta kyrka? Den vita medeltidskyrkan är väl värd ett besök. Den ligger några mil utanför Sala och inte så långt från Dalälven. Kyrkan med den vackra röda klockstapeln ligger på en kulle, och du kan se det smäckra korset

på klockstapeln på ganska långt håll.

Genom sin byggnadsteknik påminner kyrkan om Västerlövsta kyrka och Enköpings Vårfrukyrka, och man daterar kyrkan till tiden omkring 1470.

MÖKLINTA KYRKA

"Gubbar" bär upp valven i Möklinta kyrka

Men troligen fanns det en kyrka här redan på 1200-talet. En hel del medeltida inventarier ger belägg för den saken. På Västerås museum har en mängd medeltida föremål från kyrkan deponerats, däribland en Kristusbild. I kyrkans vapenhus finns för övrigt en skulptur från 1200-talet, som föreställer S:t Mikael och draken, och i Mariakoret finns en annan medeltida bild: Madonnan med Jesusbarnet.

SMED BLEV SKYDDSHELGON

Troligen var denna äldre

till början av 1500-talet. Huvuddelen eller "corpus" innehåller ett 50-tal gestalter, som är skulpterade i ek. Den här delen av skåpet kan slutas av flyglar eller dörrar, som har målningar från samma tid, alltså 1500-talet.

När altarskåpet är slutet, kan man på dörrarnas bilder följa nattvardens mysterium. Där finns påven Gregorius mäsas med förvandlingsunderet samt Veronicas svetteduk med Kristi ansiktsbild.

Men när altarskåpet är öppet kan du se i olika nischer i nedersta delen bland annat

Kyrkans tak pryds av inte mindre än fyra ljuskronor av malm. Den äldsta är från 1651 och har tjugo ljusarmar i två kransar.

Mitt i kyrkan är den största ljuskronan placerad. Den har trettio ljusarmar i tre kransar, och när den inköptes år 1803 betalades den genom att varje hemman i Möklinta socken levererade en stig kol till Skultuna bruk.

Den som gör ett besök inne i sakristian, kan se ett par ljuskronor, som troligen är av äldre datum än mäsaske-

stolen finns också ett timglas. Och det har säkert betraktats intensivt under forna dagars predikningar, som kunde vara ända upp till två timmar.

Kyrkan har restaurerats ett antal gånger: I ett visitationsprotokoll från 1635 berättas till exempel att golvet är nylagt i tegel.

Kuren, Mariakoret, utvidgades åt norr och öster 1635. I Mariakoret finns dopfunten, som är av sent datum. Den skänktes 1948 av kyrkliga sällskapet, och den är utförd av skulptören Erik Sand-

del silver till kronan. En förgylld monstrans, två förgyllda kalkar med paténer, ett viaticum med mera räknades in i Gustav Vasas uppbörd på Västerås slott 1545. Vad kyrkan fick behålla var endast en medeltida förgylld kalk med patén. Men vid visitation 1740 fick man tillåtelse att köpa en ny kalk, och till tillverkades av Erik Granroth i Sala.

Enligt inventariet hade man i kyrkan 1656 endast tennkanor till vinet, men 1666 skaffade man en ny silverkanna

SMED BLEV SKYDDSHELGON

Troligen var denna äldre kyrka ett kapell, som samtidigt fungerade som vallfartskyrka för socknens skyddshelgon. Traditionen berättar nämligen om en blind smed, som kom över Dalälven till Möklinta och till en plats, Bottebo, där han återfick sin syn och dessutom gävan att på olika sätt kunna bota möklintabor. Smeden blir sen socknens undergörande helgon med vallfartskyrka i Forneby kapell.

I samband med 1400-talskyrkans tillkomst tror man att helgonets och hans hustrus kvarlevor överfördes till den nya kyrkan, som då fick en processionsfana. Denna fana omnämnes i ett inventarium av kyrkan år 1667. Fanan föreställde en smed med tång och hammare samt smedens hustru, som höll i en liten spira.

ALTARSKÅP FRÅN FLANDERN

Inne i kyrkan känner man genast något av helgens renhet och frid. Väggarna är vitkalkade och ljuset strömmar in genom de rundbågade fönstren. Blickarna dras mot högkoret och altarskåpet där de förgyllda figurerna i det flandriska mysterieskåpet åskådliggör de gamla bibliska berättelserna.

Altarskåpet härstammar från Antwerpen och dateras

men när altarskåpet är öppet kan du se i olika nischer i nedersta delen bland annat Bebildelsen, Betlehems krubba, De vise männens tillbedjan, Omskärelsen och Jesu frambringande i templet.

Den dominerande scenen i altarskåpets mittparti är Korsfästelsen. Jesus på korset är omgiven av de båda rövarena, och nedanför är Maria och de sörjande kvinnorna samt några soldater.

Det här altarskåpet är inköpt till församlingen från Antwerpen, men det finns också en annan tradition i bygden: Det sägs att skåpet stulits i Tyskland under 30-åriga kriget och sen förts hem till Möklinta av en officer från bygden.

Altarskåpet krönes för övrigt, något originellt, av en klocka. Den är tillverkad av en sockenbo från Lisselbo och donerades till församlingen år 1780.

"GUBBAR" BÄR

UPP VALVEN

Om du tittar upp i kyrkans tak, kan du se gestalter, nästan som streckgubbar, som bär upp de så kallade stjärnvalven. Valven kallas därför "gubbalvalv", och de lär vara unika i Sveriges kyrkor. I både korvalv och långhusvalv har dessa gestalter bevarats. Man tror att tanken bakom de här figurerna har varit att ge en parallell till den antika konsten med titaner, som bär upp himlavalvet.

I sakristian, kan se ett par ljuskronor, som troligen är av äldre datum än mässingskronorna. Det är två träkronor med värdera (tjugo) ljus och båda tillverkade i trä. Det är gammalt hantverk, lite osymmetriskt och ojämnt men säkert förfärdigat med kärlek och omsorg av den som en gång täljde till de här kronorna.

Här inne i sakristian finns för övrigt ett minne från den tid, då vårt land var katolskt. Inom glas och ram hänger ett blad av en liturgisk handbok, kallad Västerås-gradualet. Det är ett blad som man hittat i en gammal kista, och det har använts som bokomslag efter reformationen. Alla katolska böcker skars ju sönder då, och de starka pergamenten togs till bokomslag. Just det här bladet hittades för tjugo år sedan, och det innehåller mässans sånger till Jungfru Marias födelse.

PREDIKSTOL MED TIMGLAS

Inne i kyrkorummet till vänster om sakristians dörr finns predikstolen. Den är från 1630-talet och i likhet med predikstolarna från den tiden är den försedd med tak, och på väggarna till själva talarstolen finns bilder av de fyra evangelisterna. På listerna finns textcitat ur Matteus evangelium kapitel 1 med slutorden: Jag skall giva Eder ro för Edra själar. På predik-

skänktes 1948 av kyrkliga sällskapen, och den är utförd av skulptören Erik Sand, Strängnäs. 1650 vittrappades kyrkan och efter en eldsvåda i maj 1790 byggdes kyrkan om och fick ett lägre brutet tak. Men 1931 gjordes en omfattande restaurering av kyrkan, och då återställdes kyrkans ursprungliga gotiska stil med brant tak.

Innan vi går över och tittar på kyrksilvret ska vi betrakta två gravhällar, som efter den senaste restaureringen placerats i kyrkans kor utanför altarringen. Gravhällarna berättar om två prästmän, som sammanlagt verkat 50 år inom församlingen. Det är Nicolaus Erici (1571–1653), som tjänstgjorde här i 29 år. Flera av hans söner blev kända prästmän, bland annat kyrkoherden Jacob Moklinius, som ivrade för skolundervisning och folkbildning i By i Dalarna.

I koret vilar en annan av de gamla kyrkoherdarna, Peter Petraeus, som levde 1604 till 1672. Uppsala-professorn J. Columbus har författat en latinskt In Memoriam, som kan läsas här på gravhällen. Peter Petraeus medverkade bland annat till att församlingens tre kyrkklockor göts om.

GUSTAV VASA TOG SILVRET

Liksom övriga kyrkor i landet fick Möklinta efter reformationen överlämna en hel

i kyrkan 1656 endast tennkannor till vinet, men 1666 skaffade man en ny silverkanna om 100 lod. Den var tillverkad av guldsmeden Henrik Orundel i Stockholm.

Som oblataskar använde man i början trä- och bleckaskar, men 1705 inköpte man på Sala marknad en oblatask av silver, en mycket förnämlig sådan med ett ingravat liggande lamm med korsständer.

I Möklinta kyrka finns två brudkronor. De båda kronorna är i 1700-talsstil. Båda har sex höga och lika många bandståndare. Den ena kronan är något större och har på pannringen vita och röda stenar, medan den mindre har vita stenar. Innan kyrkan fick de här två kronorna i sin ägo fanns en krona från 1656. Den förvarades i en järnask, och hyran för den var per vigsel tre daler. Men eftersom kronan var mycket tung, byttes den ut mot de två, som redan beskrivits ovan.

Möklinta kyrka har många vackra klenoder i sin ägo i dag, och det är omöjligt att räkna upp dem alla. Men gör ett besök i kyrkan — och så snart du stigit in genom den järnsmidda, medeltida porten kommer du att möta en annan spännande tid — en tid som aldrig var mera hetsande än att du kunde besöka gudstjänsten och tänka över de texter som prästen läste.

Greta Lagerholm

Sala Allehanda:

FREDAGEN DEN 3 AUGUSTI 1984

11

Med mera...

Kyrkohistoria i Möklinta

Här avslutas kyrkoherde Lars-Olof Bergmarks "rundvandring" bland Möklintas präster genom tiderna. Artikeln började i gårdagens SA.

En präst som felar kan få århundradens blickar på sig. Det är därför med en förlåtelsens och självkritikens blick vi ska fästa ögonen en stund på Bengt Andersson från By, kyrkoherden Benedictus Andrae som vid sekelskiftet 15—1600-talet var präst i Möklinta. En bonde dog i Vesterbo och han tog för stor likstol efter denne. Ja, han lade till och med beslag på kaplanens rättmätiga andel. Med resultat att han avsattes år 1602. Sedermera återfanns han dragande malmkärran vid Hanshyttan. Nog var denna malmkärra en tung börda för honom.

Karl XII

En annan förlorare, fast i långt mera tragisk betydelse var kh Nils Gestrin. Landsfiskals-son, präst i Finland, krigspräst, fältpräst 1809, valdes han till kyrkoherde i Möklinta, men vad som rörde sig i hans inre anade väl ingen förrän han i oktober samma år påträffades död — för egen hand, hur — meddelar inte Wahlin.

Några kyrkoherdar som inte behandlats här återfinns under rubriken "komministrar". Vem var nu denne Olof Fredrik Wahlin som skrivit samman-

Johansson) prästvigdes 1618, kom först som komminister till Hubbo och sedan till Möklinta. Hur han skötte sig här är tämligen obekant, men när han omsider utnämndes till kyrkoherde i Badelunda, som tydligen led stor kyrkoherdebrist, fick han bli kyrkoherde bara på prov, detta "emedan han var oordentlig till sin lefnad". Dock "bibehöll han sig till 1644, då han för hor och andra brott måste öfvergifva församlingen, dog utan tjänst i Vesterås 1653 öfver 70 år gammal, gift".

med att nämna komministern Andreas Melenius som tillträdde sin tjänst år 1720. Hans son blev kyrkoherde i samma församling där pappan var komminister och dessutom blev han prost i kontraktet. Ännu ett bevis på att äpplet ibland inte faller långt ifrån trädet.

Vi ska nu se närmare på den förteckning över Möklintas prästerskap som O. F. Wahlin sammanställt och presentera, fast i förkortad form med dess kyrkoherdar och komministrar.

Möklintas kyrkoherdar en-

dahl, född i Badelunda, trumpetareson, kh 1810—1812, då han dog.

22. Nils Gestrin, född i Falun, landsfiskals-son, kh 1814. Död samma år för egen hand.

23. Erik Weland, född i By, bergsmans-son, kh 1815 till sin död 1837.

24. Erik Karlén, född i Leksand 1791, fadern korpral, kh 1837—1842, dog samma år.

25. Olof Fredrik Wahlin, född i Falun 1805, hantverkar-son, kh i Möklinta 1842—1852.

26. Nils Magnus Svederus, född i Närby 1797, prost-son, kh 1853 till sin död 1864.

27. Johan Lundelius, född i Falun 1808, bergsmans-son, kh. 1867—1870.

28. Emanuel Behm, född i Linde 1817, rådmans-son, kh. 1870—1880.

29. Johan Axel Roos, född 1848, fadern arrendator, kh. 1880—1898.

30. Per Johan Wallén, född i Sala stad 1858, arbetar-son, kh 1898 —.

Komministerlängd, enligt kh. O. F. Wahlin.

1. Laurentius Petri, död 1 aug. 1613.

2. Isacus Johannis, kyrkoherdeson, död 1653.

3. Laurentius Nicolai, kyrkoherdeson, född 1591, komm. i Möklinta 1625—1630. Död 1638.

4. Benedictus Olai Drake, komm. i Möklinta, 1630—1635. Död 1639.

5. Andreas Caroli, född i Hedemora 1600, komm. i Mö-

Wahlin som skrivit sammanfattningen med prydlig och lugnt framåtsträvande handstil?

Om sig själv skriver han: "O F Wahlin, född i Falun den 22 april 1805 af handverksfolk, prest 1 maj 1828, slotts- och hospitalspredikant i Vesterås samma dag, belönad med andra guldpenningen i Svenska Akademien 1835, kyrkoherde i Möklinta den 12 sept. 1842, tillträdde 1845, utnämnd kyrkoherde 1852 i Gagnef."

Komministrar

Som den första anger Wahlin Laurentius Petri, men det är inte riktigt sant. Herdaminnet anger Arvid Bengtsson år 1573/1574 som den förste. Emellertid blir denna Laurentius Petri (Lars Pettersson) känd i alla tider som den som den 1 augusti 1613 rider ihjäl sig på hemfärd från ett sockenbud. Hästen råkar i sken på Prästgården och prästen får en brådstörtad bortgång. Dödsstället utpekas ännu i dag med exakthet.

Dåtidens komministrar bodde i nuvarande klockargården. Först på Andreas Erics Gergius tid kom komministrarna att bo Stora Östanhede kaplansboställe. Detta var på senare delen av 1600-talet. Denne komm. Gergius var också en man värd att ses i förlåtelsens och kärlekens perspektiv. Han anklagades för dryckenskap och fel i tjänsten, "hade en usel ålderdom" berättar Wahlin och dog 21 juni 1713. Ihågkommen blir han som förste kaplan på Östanhede.

Detta kan föranleda tesen att komministrar är vildare än kyrkoherdar. En av församlingens kyrkoherdar som Wahlin ger bara en rad i sin skrift är Johannes Jonae (Johan Jonsson), född i Husby, därför kallad Husbyensis, död 1622. Hans son Isacus Johannis (Isak

Att inte bara präster är vilda ger Wahlin också ett träffsäkert exempel på. En smålänning som varit komminister i församlingen, Benedictus Olai Drake på 1600-talet, hemkom från Stralsund 1629 och blev så småningom kyrkoherde i Hed, han var bara ett år, under år 1630, i Möklinta som komminister. I Hed råkade han berättar Wahlin "i svår belägenhet dels för fattigdom, dels för det vilda och obändiga folket". Med Hed avses Kolsva.

Avancerat

Nu ska vi uppehålla oss en stund vid komministrar i Möklinta som avancerat till kyrkoherdar. Från att ha varit vilda har de alltså blivit mindre vilda. Två exempel ges på detta:

(vildheten må tas med en nypa salt), Carl Fredrik Freugendahl och Johan Axel Roos. De representerar var sitt århundrade. Freugendahl var son till en trumpetare och föddes 1752 i Badelunda, själv trumpetade han också under en tid av sin levnad, berättar Wahlin. Efter att ha varit brukspräst vid Vedevåg 1783 kom han 1785 till Möklinta som komminister och blev 1810 kyrkoherde, men dog snart, året var 1812. Denne Freugendahl var Napoleons samtida.

Johan Axel Roos, som föddes 1848, utnämndes 1872 till komminister i Möklinta. Emellertid var han på grund av ett förbiseende i Domkapitlet egentligen för ung. Han skulle ha varit fyllda 25. Efter åtta år sökte han kyrkoherdetjänsten och uppehöll den till 1898. Han är skriftligen känd för att ha utgivit Möklintas första kyrkobeskrivning. 1898 flyttade han till Gustafs.

Efter denna mängd av präster ska vi så avsluta hedersamt

Möklintas kyrkoherdar enligt kh O. F. Wahlin (en modernare finns i kyrkobeskrivningen, Möklinta Kyrka, sammanställd av Sven Iannergårdh):

1. Petrus, 1350-t.
2. Sigvardus, början av 1400-t.
3. Petrus Simonis, slutet av 1400-t.
4. Ericus Laurentius Gråskalle, kh 1545.
5. Laurentius Erics, i Erik XIV:s tid.
6. Arvidus Benedicte, (Husbyensis).
7. Matias Sigfride, omkr. 1570.
8. Andreas, från Finland, död 1583.
9. Benedictus Andrae, född i By, 1583—1602.
10. Johannes Jonae, död 1622.
11. Nicolaus Erics, född 1571 i Linde, 1623—1653. Död 1653.
12. Petrus Petri Petraeus, född i Fellingsbro, kh 1654—1672, död d.ä.
13. Johannes Olai Kumblaues född i Kumla 1647, bondeson, kh 1674 till sin död 1674.
14. Benedictus Siguerti Segolin, född i Vestergötland. Kh 1680 till sin död 1685.
15. Uno Petraeus, född i Falun 1643, son till nr 12. Kh 1686 till sin död 1703.
16. Petrus Erics, född i Vesterås 1661, kh 1703 till sin död 1711.
17. Petrus Unonis Petraeus, son till nr 15, född 1676 i Falun, kh 1711 till 1731, död 1753.
18. Andreas Forsman, född 1676, kh år 1730, dog samma år.
19. Daniel Raméen, född i Ramnäs 1690, bondeson, kh 1731-till sin död 1778.
20. Johan Melenius, född i Orsa 1725, kh 1778 till sin död 1809.
21. Carl Fredrik Freugend-

Hedemora 1600, komm. i Möklinta, 1630. Död 1650.

6. Andreas Nicolai Möklinius, kyrkoherdeson, född i Arboga 1622. Komm. i Möklinta 1650 till sin död 1667.

7. Andreas Erics Gergius, född i Gagnef 1635, komministerson, död 1713.

8. Henrik Geraeus, kyrkoherdeson, född 1676 i Stora Tuna, komm. i Möklinta 1713 till sin död 1727.

9. Andreas Melenius, bondeson, född i Romfartuna och Milingby 1684, komm. i Möklinta 1720. Död 1761.

10. Johan Tjurling, torparson, född 1712 i Sura socken, komm. i Möklinta 1761 till sin död 1784.

11. Carl Fredrik Freugendahl, trumpetareson, född i Badelunda 1752, komm. i Möklinta 1785—1810. Därefter kyrkoherde.

12. Daniel Brovallius, bondeson, född i Folkärna och Brovallen 1757, komm. i Möklinta 1811 till sin död 1823.

13. Isak Vilhelm Garf, löjtnantsson, född i Lista, Strängnäs stift, 1774. Komm. i Möklinta 1824, till sin död 1849.

14. Axel Odelberg, komministerson, född i Åhl 1793, komm. i Möklinta 1843 till sin död 1871.

15. Johan Axel Roos, född 1848, arrendatorson, komm. i Möklinta 1872—1880. Därefter kh.

16. Johan Larsson, Axberger, född 1850, komm. 1881—1889. Fadern hemmansägare.

17. Karl Vilhelm Hellström, född i Stora Skedvi, skomakarson. Komm. 1889—1893.

18. Carl Jansson, född i Borås 1865, komm. i Möklinta 1894. Skräddarson.

Denne blev så småningom också kyrkoherde i Sala, vilket hör till Salas och Möklintas gemensamma kyrkohistoria.

Lars-Olof P.

ONSDAGEN DEN 15 AUGUSTI 1984

9

Med mera...

Titt i backspegeln: Möklinta kyrka återfick sin medeltida gestaltning

När jag ser tillbaka på min tid som präst i Salatrakten för 40—50 års sedan, slår det mig hur livlig kontakt på den tiden var församlingar och präster emellan.

Under Blankenburgs tid restaurerades Möklinta helgedom. Den är högt belägen på en rullstensås, en utlöpare av Badelundaåsen eller snarare Enköpingsåsen, som går genom Uppland och Västmanland upp genom Gästrikland till Hålsingland.

Lokalt kallas den Dalkarlsåsen (i Västertölvsta) eller Hedåsen (Möklinta). Dälälven korsas av den mäktiga åsen på ett flertal ställen, från Krylbo-trakten till Hedesunda.

Kyrkobyggnaden i Möklinta har sina anor från medeltiden. Den uppfördes av tegel, som tillverkades av lera på byggplatsen. För att lera vid bränningen inte skulle krympa för mycket, tillsattes sand. Och sand fanns det gott om i den stora åsen.

Enligt muntlig tradition skulle även kyrkklockorna ha gjutits på platsen. Om man därmed avser de första klockorna eller de som smälte ned vid en stor eldsvåda på 1790-talet och måste gjutas om, har jag inte lyckats få klarhet i.

Brutet tak

Vid kyrkans återuppbyggande efter branden fick den ett brutet tak. Men vid restaureringen 1932 återgavs taket sin ursprungliga, stilrena medeltidsform.

Vid restaureringen 1932 återfick Möklinta kyrkas tak den form det ursprungligen haft under medeltiden.

Såsom det anstår en medeltida helgedom har Möklinta kyrka aldrig haft något torn. Klockorna sitter i en fristående klockstapel, som försetts med en spira, till formen originell men mycket vacker. Stapeln är som sig bör klädd med handtäljd spån.

Maria Laurell, f. Karén, en äkta leksandskulla från Rönnås by, var i många år prästfru och lärarinna i Möklinta. Hon har mycket att berätta om Möklinta kyrkas öden genom tiderna. Det mesta är underbyggt med fakta, som hennes make, Algot Laurell under årens lopp samlade.

I år är det precis fyrtio år sedan hon jämte sin make, kyrkoherde Laurell, kom till Möklinta. Han efterträdde Paul Blankenburg, som då gick i pension.

Från Laurells tid bevaras bland annat minnet av den levande kontakt man hade församlingarna emellan inom Sala kontrakt.

I ett program till en kontraktsdag, som anordnades i Möklinta 1964, skriver Laurell:

"Till denna högtid, som har till syfte att skänka uppbyggelse och knyta gemenskapens band utöver sockengränsen, inbjudas församlingsbor, som tillhöra Sala kontrakt. — Väl mött i Möklinta".

Ett helgon

Fru Maria Laurell påminner om, att den utbyggnad som nu användes som dopkapell, tidiga-

rens hustru. Allt enligt en inskription på latin, som ju då var kyrkans språk även i vårt land.

Men klenoden förstördes vid den storbrand, som på 1790-talet härjade Möklinta kyrka.

Präst med humor

Kyrkoherde Paul Blankenburg var åtminstone i sin krafts dagar begåvad med en humor som glädde många. Det var en god humor.

Mindre god var tydligen hans förmåga att köra bil. Det här var ju före täckdikningens tid. Vägarna var i regel smala och försedda med diken på båda sidor.

Det hörde inte till sällsyntheterna att Paul Blankenburg råkade hamna med sin bil vid sidan av vägen. Hans hustru begagnade varje tillfälle att reta honom för dessa malörer.

re rymde två järnkaminer. Deras uppgift var givetvis att värma upp kyrkorummet. Men där, liksom i andra kyrkor, lämnade de också andra spår efter sig i form av sot, som det kostade stora slantar att avlägsna.

I Möklinta var dessa värmekällor diskret avskärmade för insyn genom ett stort trägaller.

Men platsen där kaminerna stod kallades av gammalt för "Den helige smedens kapell". Traditionen vet att förtälja, att nämnde smed, som tydligen var en skicklig yrkesman, hade förfärdigat de konstmässigt fina kyrkportarna i Möklinta kyrka.

Av någon anledning, bortglömd för länge sedan, blev han av kyrkan bannlyst. Hans arbete med kyrkportarna tros ha räknats som en slags botgöring.

Genom många århundraden har ryktet vandrat från släktled till släktled, att Den helige smedens kapell var den skickliga yrkesmannens begravningsplats. Vid restaureringen 1932 gjorde man en grundlig undersökning av platsen. Men ingenting påträffades, som skulle kunna styrka detta påstående.

Man påminner sig den gamla psalmens ord i detta sammanhang:

Dock, rum och namn väl Herren känner,

när han kallar sina vänner".

"Den helige smeden" i Möklinta kan dock inte ha varit bara en uppdiiktad sagofigur. Bevarade anteckningar omtalar ett minne med konkret anknytning till hans person. Det omnämnes en fana, ett konstnärligt textilarbete, som i våra dagar skulle betraktas som ovärderligt.

Fanan var ett attribut, som hörde samman med de i medeltida gudstjänstliv ofta förekommande processionerna. Den var en gåva till kyrkan i Möklinta av den ovannämnda smeden och

Men en dag kunde han betala henne med samma mynt. Hon kunde också köra bil. När hon så hade oturen att råka ut för en dikeskörning, ställde sig maken på vägen och skrattade av hjärtans lust.

Detta förargade henne. Naturligtvis. Och hon sa tillrättavisande:

— Vad står du där och flabbar åt? Hjälp mej i stället!

Svaret blev, enligt hennes egen version:

— Det gläder mej, min vän, att även du kan köra i diket!

Skadeglädjen är den enda sanna glädjen. Så hette det i studentkretsar i Uppsala förr i tiden. Hoppas mina läsare inte hyllar samma filosofi.

Från en av mina högmässor i Möklinta kyrka bevarar jag en ovanlig men vacker bild. Den har ingenting med prästen att göra. Men kyrkfolket. Det var på den tiden, då det började bli vanligt att man turades om att pryda altaret med blommor till söndagens gudstjänst. Blommor som man inte behövde köpa.

En söndag, när jag trädde in i kyrkan, blev jag smått chockerad. Visst var altaret blomstersmyckat och det till och med frikostigt. Blommorna var röda och granna.

Men det var ju Eiplobium! Också kallad kropp, mjölke eller rallarros. För mig hade den örten alltid hört till familjen Skräpblommor, som hörde hemma på bakgårdar och i skogsgläntor. Och här var de placerade på kyrkorummets allra heligaste plats.

Från den stunden lärde jag mig omvärdera den ringaktade Eiplobium. Just när detta skrives, glöder och gläder den oss, när vi far vägarna fram. Till mig säger den:

Fastän man är anspråkslös, behöver man ej vara värdelös!

Emil Perstad

LÖRDAGEN DEN 7 MAJ 1994

Möklintas kyrkovaktmästare, Dennis Jansson, visar upp två av de vinkannor som ingår i kyrksilvret. Efter flera sekel visas nu föremålen upp för allmänheten.

FOTO: PETER WIERKOSKI

Möklintas gömda silverskatt visas

I flera hundra år har Möklinta kyrkas undan-gömda silverskatt bara varit något som möklinta-borna hört talas om.

I dagarna har dock kyrkan investerat i ett nytt säkerhetsskåp för kyrksilvret och på söndag kan för-

samlingsborna beskåda vinkannor, kalkar och vinskedar från 1600- och 1700-talet.

Silverskatten har varit gömd i prästgårdens valv och i en plåtkista i sakristian. Det är först sedan riksantikvarieämbetet och försäkringsbolaget påpekat att föremålen borde ha en säkrare plats som kyrkan köpt ett säkerhetsskåp för cirka

60 000 kronor. Skåpet som är inrett med glasskivor och blått tyg är både stöld och brandsäkert, berättar Möklintas kyrkovaktmästare, Dennis Jansson, och visar upp det dyrbara innehållet.

I säkerhetsskåpet hyllor återfinns tolv olika föremål. Bland annat hittar man kyrkans äldsta kalk från 1740, en oblatask och en silverkanna från 1666 gjord av guldsmiden Grundell från Stockholm.

Kyrkans lilla och stora brudkrona pryder också samlingen.

1656 anskaffades en enda krona av silver. När denna ansågs vara för stor och för tung att bära delade man på den och gjorde två stycken istället. Kronorna som alltjämt används vid vigslar har under årens lopp förgyllts och renoverats ett flertal gånger, bland annat 1791 och 1807 av salabon Gustaf Elfström.

— En annan sak som visas ihop med kyrksilvret är ett originalexemplar av Gustav Vasa-bibeln. Det finns visserligen en del synliga lagningar men sidorna på bibeln från 1514 är alltigenom original, säger Dennis Jansson.

TERESE HEDSTRÖM

Bland föremålen finns bland annat en silverkanna från 1666 gjord av guldsmiden Grundell från Stockholm.